

සමගීත

2023 ජනවාරි - මාර්තු
42 වෙළුම 1-3 කලාපය

2

කැනඩාවේ සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්

3

ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය හා ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය

10

ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය අංශය සහ එමගින් සාර්ව ආර්ථිකය කෙරෙහි වන බලපෑම

18

මූල්‍ය වංචාවල (Financial Scams) ගොදුරක් නොවී සිටීමට දැනගත යුතු කරුණු

23

ශ්‍රී ලංකාව සඳහා ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක අවශ්‍යතාව

ISSN 1391-3697

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
සන්නිවේදන දෙපාර්තමේන්තුව

කැනඩාවේ

සමාජ, ආර්ථික තොරතුරු බිඳක්...

උතුරු ඇමරිකාවේ පිහිටා ඇති කැනඩාව මුළු භූමි ප්‍රමාණය අනුව විශාලත්වයෙන් ලොව දෙවන තැන ගන්නා රට වන අතර ලොව දිගම වෙරළ තීරයක් සහිත රට ද වේ. කැනඩාවේ අගනුවර ඔටාවා වන අතර විශාලතම නාගරික ප්‍රදේශ තුන වන්නේ ටොරොන්ටෝ, මොන්ට්‍රියල් සහ වැන්කුවර් ය. පාර්ලිමේන්තු ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක් සහ වෙස්ට්මිනිස්ටර් සම්ප්‍රදායේ ව්‍යවස්ථාපිත රාජාණ්ඩුවක් වන කැනඩාව පොදුරාජ්‍ය මණ්ඩලයට අයත් රටකි. එහි ආගමික අධිකරණ බලය තුළ නිල වශයෙන් ඉංග්‍රීසි සහ ප්‍රංශ භාෂා භාවිත වේ. කැනඩාව රජයේ විනිවිදභාවය, ජීවන තත්ත්වය, ආර්ථික තරඟකාරිත්වය, නවෝත්පාදනය සහ අධ්‍යාපනය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර මිනුම්වල ඉතා ඉහළ මට්ටමේ ශේෂිතතා කිරීම්වලට ලක් වී ඇත.

මහා පරිමාණ සංක්‍රමණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ලෝකයේ වඩාත් ම වාර්ගික වශයෙන් විවිධ වූ සහ බහු සංස්කෘතික ජාතීන්ගෙන් යුත් රටක් වන කැනඩාවේ ඉතිහාසය, ආර්ථිකය සහ සංස්කෘතිය කෙරෙහි එක්සත් ජනපදය සමඟ පැවති දිගු හා සංකීර්ණ සබඳතාව ද සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කර ඇත.

ඉතා සංවර්ධිත රටක් වන කැනඩාව ගෝලීය වශයෙන් ඉහළම නාමික ඒක පුද්ගල ආදායමක් ඇති රටක් වන අතර එම දියුණු ආර්ථිකයට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ එහි බහුල ව පවතින ස්වභාවික සම්පත් සහ මනා සංවර්ධිත ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳ ජාලයන් මත ප්‍රධාන වශයෙන් විශ්වාසය තබමින් ලෝකයේ විශාලතම රටවල් අතරට පැමිණීම ය. 2022 වන විට කැනඩාව ලෝකයේ අටවැනි විශාලතම ආර්ථිකය සහිත ඉහළ සංවර්ධිත මිශ්‍ර-වෙළෙඳ පොළ ආර්ථිකයක් ඇති රට බවට පත්වූ අතර නාමික දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය දළ වශයෙන් ඇමරිකානු ඩොලර් ට්‍රිලියන 2.221 කි.■

භූමි ප්‍රමාණය		
මුළු ප්‍රමාණය	වර්ග කි.මී.	9,984,670
ගොඩ බිම් ප්‍රමාණය	වර්ග කි.මී.	9,093,507
අභ්‍යන්තර ජලාශ	වර්ග කි.මී.	891,163
ජනගහනය (2023 ඇස්තමේන්තු)		38,516,736
ජනගහන වර්ධන වේගය (2023 ඇස්තමේන්තු)		0.73%
උපත් අනුපාතය (2023 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		10.11
මරණ අනුපාතය (2023 ඇස්තමේන්තු) (ජනගහනය දහසකට)		8.17
ප්‍රදුරු මරණ අනුපාතය (2023 ඇස්තමේන්තු) (සජීවී උපත් දහසකට)		4.31
උපතේ දී ජීවිත අපේක්ෂාව (අවුරුදු) (2023 ඇස්තමේන්තු)		83.99
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2019 ඇස්තමේන්තු)		එක්සත් ජනපද ඩොලර් ට්‍රිලියන 1.741
මූර්ත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ වර්ධන වේගය (2021 ඇස්තමේන්තු)		4.54%
ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය (2021 ඇස්තමේන්තු)		එක්සත් ජනපද ඩොලර් 51,987.94
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ආංශික සංයුතිය (2017 ඇස්තමේන්තු)		
කෘෂිකර්මය		1.6%
කර්මාන්ත		28.2%
සේවා		70.2%
ශ්‍රම බලකාය (2021 ඇස්තමේන්තු)		මිලියන 21.017
සේවා විද්‍යාත්මක (2021 ඇස්තමේන්තු)		7.51%
තූටුම්භ ආදායමේ හිඟ සංගුණකය (2017 ඇස්තමේන්තු)		33.3
අයවැය අතිරික්තය (+) හෝ හිඟය (-) (2017 ඇස්තමේන්තු)		-1%
දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස		
උද්ධමන අනුපාතය (2021 ඇස්තමේන්තු)		3.4%
ආනයන (2021 ඇස්තමේන්තු)		එක්සත් ජනපද ඩොලර් බිලියන 609.256
ආනයන භාණ්ඩ		කාර් ඇතුළු වාහන අමතර කොටස්, බෙදාහැරීමේ ට්‍රැක් රථ, බොරතෙල් පෙට්‍රෝලියම්, පිරිපහදු කළ පෙට්‍රෝලියම්
අපනයන (2021 ඇස්තමේන්තු)		එක්සත් ජනපද ඩොලර් බිලියන 611.146
අපනයන භාණ්ඩ		බොරතෙල්, කාර් ඇතුළු වාහන අමතර කොටස්, රත්රන්, පිරිපහදු කළ ඛනිජ තෙල්, ස්වභාවික වායු
මුදල් ඒකකය		කැනේඩියානු ඩොලර්

මූලාශ්‍ර - World Factbook, Encyclopedia Britannica

“සටහන” සඟරාවෙහි පළවන අදහස් වී වී ලේඛකයන් ගේ අදහස් මිස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අදහස් නොවිය හැකි ය.

ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය හා ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය

ටී.එම්. උදයන්ති තෙන්නකෝන්
හියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂිකා
දේශීය මෙහෙයුම් කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී යොදා ගත හැකි මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණ ගණනාවක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු වන අතර, ඒ අතරින් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික හා විවට වෙළෙඳපොළ කටයුතු සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය මහ බැංකුවට භාවිත කළ හැකි ප්‍රධාන මුදල් ප්‍රතිපත්ති උපකරණ වේ. මෙම උපකරණවලට අමතර ව, ආර්ථිකයේ අවශ්‍යතා සහ ස්වභාවය මත පදනම්ව මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා විදේශ විනිමය මෙහෙයුම්, ණය මත ප්‍රමාණාත්මක සීමාකිරීම්, පොලී අනුපාතික මත ඉහළ සීමා පැනවීම්, ප්‍රතිමූල්‍ය පහසුකම්, ශිෂ්ට ප්‍රයෝග මෙන් ම, ආන්තික අවශ්‍යතා සහ ණය මත වටිනාකම් අනුපාත පැනවීම් වැනි සාර්ව විචක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ද භාවිත කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට හැකියාව ඇති අතර මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සුදුසු උපකරණ තෝරා ගැනීමේ නිදහස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු වේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී එහි මෙහෙයුම් ඉලක්කය වන ඒකීය මුදල් වෙළෙඳපොළ බර්ත සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය, ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික කොර්ටේජ් තුළ අවශ්‍ය මට්ටමේ තබා ගැනීම සඳහා දේශීය මුදල් වෙළෙඳපොළ තුළ ද්‍රවශීලතාව කළමනාකරණය කිරීම සිදු කරනු ලබයි. ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණයේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් විවට වෙළෙඳපොළ වෙන්දේසි, නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය යොදා ගනී. මෙම ලිපියෙහි අරමුණ වනුයේ ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත අනුපාතය හා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය සඳහා සංවිත අනුපාතය භාවිතා කර ඇති ආකාරය පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමයි.

1. හැඳින්වීම

බොහෝ මහ බැංකු, වාණිජ බැංකුවලට අවම සංවිත තබා ගැනීමට නියම කරයි. මෙසේ නියම කරන අවම සංවිත, එනම් ව්‍යවස්ථාපිත සංවිත තබාගැනීමේ අරමුණු හා භාවිතය, කාලයත් සමග සැලකිය යුතු ලෙස වෙනස් වී ඇත. ආරම්භයේ දී මෙම සංවිත බැංකු විසින් ස්ව කැමැත්තෙන් මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත් අතර කාලයක් ගත වීමේ දී මහ බැංකුව විසින් සංවිත අනුපාත තීරණය කිරීම, භාවිතය සම්බන්ධ විවිධ වැඩිදියුණු කිරීම් සිදු කර ඇත.

සංවිත අවශ්‍යතා මූලින් ම භාවිත කරන ලද්දේ ක්ෂුද්‍ර විචක්ෂණ නියාමන අරමුණු සඳහා ය. එනම් බැංකුවල ද්‍රවශීලතා කම්පන සඳහා ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් ලෙස මෙය භාවිතකර ඇත (Gray 2011). තවද, මුදල් පාලන අරමුණු සඳහා, ණය වර්ධනයට බලපෑම් කිරීම සඳහා සහ සමහර රටවල් ප්‍රාග්ධන ගලා ඒම වළක්වා ගැනීමට ද සංවිත අවශ්‍යතා භාවිත කර ඇත (Montoro and Moreno 2011). තවද, සංවිත අවශ්‍යතා සාර්ව ආර්ථික අරමුණු මත පදනම් ව ද්‍රවශීලතා නියාමන අරමුණු සඳහා ද භාවිත කරනු ලැබේ. එමගින් මහ බැංකුව උද්ධමනය, විනිමය අනුපාත සහ පොලී අනුපාත මත පීඩනය අඩු කිරීම සඳහා බැංකු පද්ධතියේ ද්‍රවශීලතාවට බලපෑම් කිරීමට උත්සාහ කරයි. මහ බැංකු අතර පවත්නා විවිධ ප්‍රතිපත්ති අරමුණුවල තිබෙන විවිධත්වය අනුව, පවත්නා සංවිත අනුපාතය, අතිරික්ත සංවිත සඳහා ගෙවනු ලබන පොලිය, සංවිත අවශ්‍යතාව සඳහා යටත් කරනු ලබන වගකීම් සහ සංවිත අවශ්‍යතාව සඳහා සලකා බලනු ලබන මුදල් ප්‍රමාණය වෙනස් වේ (Lepers 2018).

ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේ දී , ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පිහිටුවීමේ සිට ම, එනම් 1950 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ක්‍රියාත්මක වී ඇති අතර, මෙම ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේ බලය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලයට හිමි වී ඇත. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තීරණය කරන ලද අනුපාතයට අනුව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තුළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත පවත්වා ගත යුතු වේ. එසේ මහ බැංකුවේ සංචිත පවත්වා ගැනීම, වාණිජ බැංකුවල ණය මැවීමේ හැකියාවට හා මුදල් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව කෙරෙහි මෙන් ම, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික කෙරෙහි ද බලපායි.

2. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය යනු කුමක්ද?

1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනතේ 93 වගන්තිය යටතේ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් නිශ්චය කරනු ලබන අනුපාතයට අනුව වාණිජ බැංකු විසින් අදාළ සංචිත, මහ බැංකුවෙහි පවත්වාගෙන යා යුතු වේ. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය (Statutory Reserve Ratio - SRR) යනු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් සිය තැන්පතු වගකීම්වලින් මුදල් තැන්පතුවක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි පවත්වාගෙන යා යුතු ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතයයි. වර්තමානයේ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලින් වාණිජ බැංකුවල පවත්වා ගනු ලබන ඉල්ලුම් තැන්පතු, කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු, වෙනත් තැන්පතු සහ සමහර අවස්ථාවල දී මුදල් මණ්ඩලය විසින් හඳුනාගනු ලබන ලබන විශේෂිත තැන්පතු, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවට යටත් වේ. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, ඔවුන්ගේ සමස්ත රුපියල් තැන්පතු වගකීම් සාමාන්‍යයේ නියම කර ඇති සංචිත අනුපාතයට අනුව, අදාළ සංචිත ප්‍රමාණය මහ බැංකුවේ තම ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ගිණුමේ (Reserve Account) අදාළ කාලසීමාවේ දී පවත්වාගත යුතු වේ. මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය තීරණය කිරීමේ දී, මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයෙහි දිශානතිය හා මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සලකා බලනු ලබන මුදල් වෙළෙඳපොළ ප්‍රවණතාවන්, ද්‍රවශීලතා තත්ත්වය ඇතුළු විවිධ සාධක සැලකිල්ලට ගනු ලබයි.

2.1 ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ප්‍රමාණය ගණනය කිරීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සහ සංචිත පවත්වා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් කලින් කලට හඳුන්වා දෙනු ලබන වැඩි දියුණු කිරීම්

හා මුදල් වෙළෙඳපොළ ප්‍රවණතාවන් සැලකිල්ලට ගනිමින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය (SRR) මෙන් ම සංචිත ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රමවේදය ද වරින්වර සංශෝධනය කර ඇත.

2013 මැයි මාසයට පෙර වාණිජ බැංකු සඳහා සංචිත පවත්වා ගැනීමේ කාල සීමාව සෑම සතියක ම සිකුරාදා දිනෙන් ආරම්භ වී ඊළඟ සතියේ බ්‍රහස්පතින්දා දිනෙන් අවසන් වන දින හතක වකුයක් ලෙස පවත්වා ගැනුණි.¹ පසුව ද්‍රවශීලතාව වඩාත් ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීමට හා වාණිජ බැංකු විසින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාව (Statutory Reserve Requirement) සපුරාලීම සඳහා ක්‍රියා කිරීමේ දී වෙළෙඳපොළ කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතිකයේ ඇති විය හැකි දැඩි විචලනයන් වැළැක්වීමේ අරමුණින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2013 මැයි මස 01 සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි සංචිත ගණනය කිරීම හා පවත්වා ගැනීමේ කාල සීමාව (Reserve Maintenance Period) ආසන්න වශයෙන් සති 2ක් ලෙස දීර්ඝ කරන ලදී. ඒ අනුව ලිත් මාසයක් කාලච්ඡේද දෙකකට පහත පරිදි වෙන් කර ඇත.

- පළමු කාල පරිච්ඡේදය - සෑම මසක ම 1 වැනිදා සිට 15 වැනිදා දක්වා
- දෙවන කාල පරිච්ඡේදය - සෑම මසක ම 16 වැනිදා සිට මාසය අවසන් වන දිනය දක්වා

යම් ලිත් මාසයක පළමු සංචිත කාලපරිච්ඡේදයේ දී (මාසයේ 1 දින සිට 15 දක්වා) සෑම වාණිජ බැංකුවක් විසින් ම සිය බැංකුවේ තිබූ මුළු රුපියල් තැන්පතු වගකීම් අනුව අදාළ වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ප්‍රමාණය, එළඹෙන ඊළඟ මාසයේ පළමු කාලපරිච්ඡේදයේ දී මහ බැංකුවේ පවත්වාගත යුතු ය. එසේ ම, එම වාණිජ බැංකුව, යම් ලිත් මාසයක දෙවන කාලපරිච්ඡේදයේ හැවති මුළු තැන්පතු වගකීම් අනුව එළඹෙන ඊළඟ මාසයේ දෙවන කාල පරිච්ඡේදයේ දී ඊට අනුරූප වන පරිදි මහ බැංකුවේ සංචිත පවත්වාගත යුතු ය.

වර්තමානයේ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලින් වාණිජ බැංකුවල පවත්වා ගනු ලබන ඉල්ලුම්, කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු සහ අනෙකුත් තැන්පතු ව්‍යවස්ථාපිත

1. විශේෂ සටහන, මුදල් මෙහෙයුම් රාමුව සඳහා මෑතකාලීන හඳුන්වා දෙන ලද වෙනස්කම්, මහ බැංකු වාර්තාව 2013, p192- 195.

සංචිත අවශ්‍යතාවට යටත් වේ. එසේම, මුදල් මණ්ඩලය විසින් සමහර අවස්ථාවල දී හඳුනාගන්නා ලද විශේෂිත තැන්පතු ද සංචිත අවශ්‍යතාවට යටත් කරනු ලබයි. උදාහරණයක් ලෙස භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමේ දී විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ මත වන පීඩනය අවම කිරීම සඳහා, භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමේ දී විවෘත කරන ණයවර ලිපි මත ආන්තික තැන්පතු අවශ්‍යතාවක් (ඒරටසබ සූරාසරුපැබළ) පැනවූ විට, ඒ හරහා වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු වගකීම් ඉහළ යෑමෙන් මුදල් සැපයුමට සිදු වන බලපෑම අවම කිරීම සඳහා එවැනි අවස්ථාවක දී, අදාළ සංචිත කාල පරිච්ඡේදයේ දී එම බැංකුවට ණයවර ලිපි සඳහා ලැබුණු මුළු ආන්තික තැන්පතු ප්‍රමාණය ම හෝ ඉන් කොටසක්, සංචිත ගණනය කිරීමේ දී තැන්පතු වගකීම් ලෙස ඇතුළත් කළ යුතු ය යන්න නියම කරන අවස්ථා ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, 2018 දී විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ මත වන පීඩනය අවම කිරීමේ අරමුණින් මෝටර් රථවාහන සහ අත්‍යවශ්‍ය නොවන පාරිභෝගික භාණ්ඩ ආනයනයට අදාළ ව ණයවර ලිපි විවෘත කිරීමේ දී ආන්තික මුදල් තැන්පතුවක් (මුදල් ආන්තිකයක්) පවත්වා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් පනවන ලදී. ඒ අනුව, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් එම ණයවර ලිපි මත ලබාගත් ආන්තික තැන්පතු සඳහා සියයට සියයක සංචිත පවත්වාගත යුතු ලෙස පනවන ලද අතර එය 2018 ඔක්තෝබර් 16 වැනි දින² සිට 2019 මාර්තු 07³ දක්වා බල පැවැත්විණ.

පවත්වා ගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය ගණනය කිරීම.

උදාහරණය 1:

සංචිත කාලච්ඡේදය (Reserve Period): දෙසැම්බර් මස 01 සිට 15 දක්වා

සංචිත පවත්වා ගත යුතු කාලච්ඡේදය (Reserve maintenance period): ජන. 01 සිට 15 දක්වා

සටහන 1: පවත්නා සංචිත අනුපාතය (Reserve Ratio) සියයට 5ක් නම් එම වාණිජ බැංකුව පවත්වා ගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය ගණනය කිරීම :-

රු. මිලියන

අයිතමය	තැන්පතු ප්‍රමාණය (දෙසැම්බර් මස 01 සිට 15 දක්වා)	අදාළ වන සංචිත අවශ්‍යතාව
ඉල්ලුම් තැන්පතු	200	200 x 5% = 10
කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු	100	100 x 5% = 05
අනෙකුත් තැන්පතු	25	25 x 5% = 1.25
මුළු තැන්පතු වගකීම්	325	325 x 5% = 16.25

2. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/11 සංචිත අවශ්‍යතා
3. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0010/23 සංචිත අවශ්‍යතා

ඉහත උදාහරණයට අනුව, දෙසැම්බර් මස 01 සිට 15 දක්වා අදාළ කාලපරිච්ඡේදයේ දී මුළු තැන්පතු වගකීම් වූ රු.මි. 325 ට අදාළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය අනුව, ජනවාරි 01 සිට 15 දක්වා කාලපරිච්ඡේදයේ දී රු.මි. 16.25 ක් සෑම දිනක ම අවශ්‍ය සංචිත ලෙස එම වාණිජ බැංකුව විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත යුතු වේ.

2.2 ව්‍යවස්ථා සංචිත අවශ්‍යතාව හා කාසි හා නෝට්ටු/කැට මුදල් ගැලපුම

වාණිජ බැංකුවක් විසින් මහ බැංකුවේ සංචිත ගිණුමෙහි පවත්වා ගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය ගණනය කිරීමේ දී, වාණිජ බැංකුවක් විසින් එදිනෙදා ගනුදෙනු අවශ්‍යතා සඳහා බැංකුවෙහි තබා ගන්නා කාසි හා නෝට්ටු/කැට මුදල් (Till cash) සැලකිල්ලට ගනිමින් ඒ සඳහා ගැළපීමක් සිදු කිරීමට වාණිජ බැංකු වෙත අවස්ථාව ලබාදී ඇති අතර විටින් විට එය වෙනස් කම්වලට භාජනය වී ඇත.⁴

2020 ජූනි 16 දින සිට දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට, සංචිත ගණනය කිරීම සඳහා ස්වකීය සංචිතවල පවත්වා ගත හැකි මුදල් නෝට්ටු හා කාසි ප්‍රමාණය ලෙස සලකා බැලෙන්නේ තැන්පතු වගකීම් වලින් සියයට දෙක ඉක්මවා ඇති මුදල් නෝට්ටු හා කාසි ප්‍රමාණයෙන්, සියයට එකක්

4. මෙහෙයුම් උපදෙස්: බී.ඩී. 10/92 සංචිත අවශ්‍යතා, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/16 සංචිත අවශ්‍යතා, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/17 සංචිත අවශ්‍යතා

පමණ.⁵ එනම් උපරිම වශයෙන් සියයට එකක, කාසි හා නෝට්ටු වටිනාකම, සංචිත ගණනයේ දී ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අගයෙන් අඩු කර අවශ්‍ය සංචිත ලෙස පවත්වා ගැනීමට වාණිජ බැංකු සඳහා අවකාශය ලබා දී ඇත.

2.3 ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත පවත්වාගෙන යෑම පරිපාලනය කිරීම

දේශීය මෙහෙයුම් කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මහ බැංකුව වෙනුවෙන් මුදල් ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයුම් කටයුතු ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි. ඒ අනුව, මහ බැංකුව විසින් නියම කළ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාත අවශ්‍යතාව යටතේ, සංචිත පවත්වාගෙන යෑම පරිපාලනය කිරීම සහ වාණිජ බැංකු විසින් ඊට දක්වන අනුකූලතාව අධීක්ෂණය කිරීම, මහ බැංකුව වෙනුවෙන් දේශීය මෙහෙයුම් කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව සිදු කරයි. සංචිත පවත්වා ගැනීමේ කාලපරිච්ඡේදය තුළ වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත යුතු අවම තැන්පතු අවශ්‍යතා ප්‍රමාණය පිළිබඳ මුදල් මණ්ඩලයේ තීරණ, මහ බැංකුවේ දේශීය මෙහෙයුම් කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ විසින් වාණිජ බැංකු වෙත චක්‍රලේඛ මගින් අදාළ පරිදි දැනුම් දෙනු ලබන අතර ගැසට් නිවේදනයක් මඟින් පොදු මහජනතාව ද දැනුවත් කරයි.

මෙසේ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත පවත්වා ගැනීමේ දී, සංචිත පවත්වා ගන්නා කාලපරිච්ඡේදයේ දී දෛනික ව වාණිජ බැංකු විසින් අවම වශයෙන් පවත්වාගත යුතු සංචිත අනුපාතිකය මුදල් මණ්ඩලය විසින් නියම කරනු ලබන අතර, නියම කර ඇති පරිදි වාණිජ බැංකු විසින් දෛනිකව සංචිත පවත්වාගෙන යන්නේද යන්න දේශීය මෙහෙයුම් කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සෑම ව්‍යාපාරික දිනයක් අවසානයේදීම පරීක්ෂා කරනු ලබයි.

වාණිජ බැංකුවක් විසින් පවත්වා ගත යුතු සියයට 90 ක අවම දෛනික තැන්පතු අවශ්‍යතාව සියයට 20 ක් ලෙස 2020 අප්‍රේල් 16 දිනෙන් ආරම්භ වූ සංචිත කාලපරිච්ඡේදයේ සිට සංශෝධනය කර ඇත.⁶ එසේ වුවද, සංචිත කාලපරිච්ඡේදයන් සම්පූර්ණ වන දිනය අවසානයේ දී, අදාළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා ගණනය කර ඇති සමුච්චිත සංචිත ප්‍රමාණය, අවම වශයෙන් සියයට සියයක් (100% ක්) ලෙස බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් සපුරාලිය යුතු වේ.⁷

5. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/17 සංචිත අවශ්‍යතා
6. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/16
7. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/16 සංචිත අවශ්‍යතා

සංචිත කාලපරිච්ඡේදය අවසන් වන දිනයේ දී, යම් හෙයකින් පවත්වාගත් සංචිත ප්‍රමාණය, පවත්වාගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩු වුවහොත්, එනම් පවත්වාගත් සංචිතවල උෟනතාවක් ඇති වුවහොත්, එම වාණිජ බැංකුව, මුදල් මණ්ඩලය විසින් ඒ සඳහා නියම කර ඇති පොලියකට යටත් වනු ඇත. දැනට බලපැවැත්වෙන චක්‍රලේඛ අනුව වාණිජ බැංකු විසින් අනිවාර්යයෙන් පවත්වා ගත යුතු සංචිතවල උෟනතා ඇති වුවහොත්, එම ප්‍රමාණය මත දිනකට සියයට එකෙන් දහයෙන් පංගුවක (0.1%) ප්‍රමාණයක පොලියක් වාණිජ බැංකු විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට ගෙවිය යුතු වේ.⁸

3. සංචිත අනුපාතය හරහා ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය කිරීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, මුදල් සැපයුම කෙරෙහි බලපෑම් කිරීම සඳහා අතීතයේ දී ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය බහුල වශයෙන් යොදා ගනු ලැබූව ද වෙළෙඳපොළ පදනම් කරගත් මුදල් ප්‍රතිපත්තියකට නැඹුරු වීමත් සමඟ පොලී අනුපාතයට බලපෑම් කිරීමට වඩා වර්තමානයේ දී වෙළෙඳපොළ තුළ දිගු කාලීන ව පවත්නා ද්‍රවශීලතා ගැටලු විසඳීම සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය භාවිත කරයි.⁹

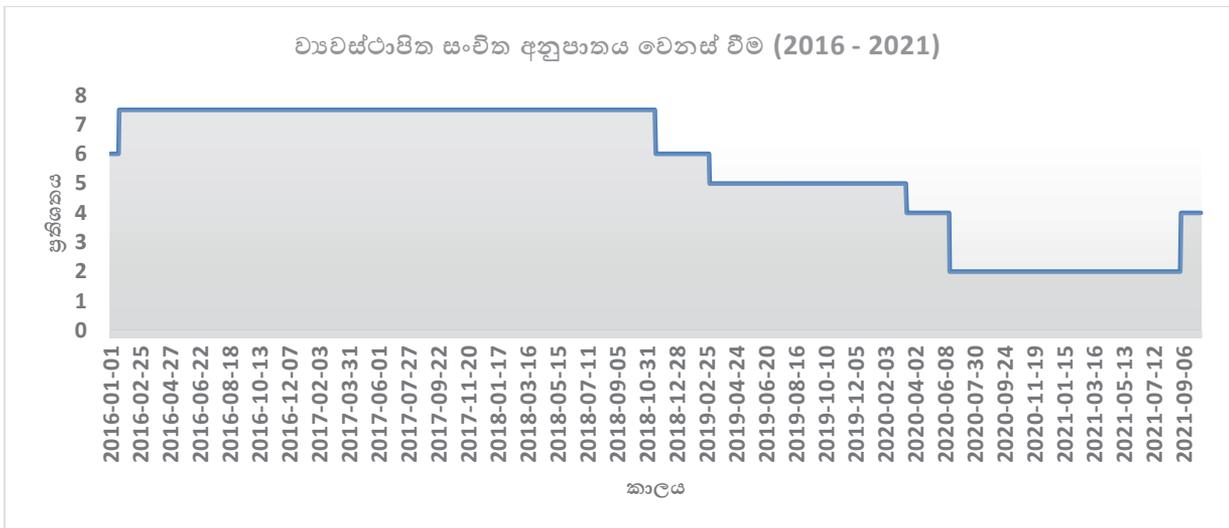
පවත්නා මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය යටතේ මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික හැසිරවීමේ දී මහ බැංකුව මෙහෙයුම් ඉලක්කය ලෙස ඒකීය මුදල් වෙළෙඳපොළ, බරිත සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය භාවිත කරනු ලබයි. ඒ අනුව, පොලී අනුපාතිකය හැසිරවීම සඳහා අවශ්‍ය සංඥා ලබා දීම සඳහා ඒකීය මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය අපේක්ෂිත මට්ටමේ පවත්වා ගැනීම අරමුණු කර ගනිමින් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව සඳහා බලපෑම් සිදු කරයි. පොලී අනුපාතය අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා ඉහළ දැමීමට අවශ්‍ය අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව අවශෝෂණය කළ යුතු වේ. එසේ අවශෝෂණය කිරීම ස්ථිර පදනමින් හෝ දිගුකාලීන පදනමින් සිදු කිරීමට අවශ්‍ය නම්, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ඉහළ දැමීම හරහා ද, එසේ ම ද්‍රවශීලතාව දිගුකාලීන පදනමින් වෙළෙඳපොළට ලබාදීමට අවශ්‍යතාවක් ඇති විට ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය පහළ දැමීම හරහා ද අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් වෙළෙඳපොළ වෙත මුදාහැරීමට ද හැකි වේ.

8. මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/06 සංචිත අවශ්‍යතා
9. Monetary Policy Instruments and Implementation, Central Bank of Sri Lanka, 2021

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය අඩු කළ විට වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුවේ පවත්වාගෙන යනු ලබන සංචිත ගිණුමේ දෛනික ව පවත්වාගෙන යා යුතු ශේෂය අඩු වන අතර එම අතිරික්ත අරමුදල්, මුදල් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු සඳහා යොදා ගත හැකි වේ. එනම්, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය අඩු කළ විට, එය බැංකුවල ද්‍රවශීලතාවය වැඩි වීම කෙරෙහි බලපායි. එසේ ම ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාත ඉහළ දැමූ විට වාණිජ බැංකු විසින් දෛනිකව පවත්වාගෙන යා යුතු සංචිත ඉහළ යාමෙන් ඔවුන්ගේ ද්‍රවශීලතාවය අඩු වී ගනුදෙනු සඳහා යොදාගත හැකි අරමුදල් ප්‍රමාණය අඩු වේ. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාත ඉහළ දැමූ විට බැංකු පද්ධතිය තුළ පවත්නා ද්‍රවශීලතාවයෙන් කොටසක් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සපුරාලීමට මහ බැංකුවට ගලා යාමක් සමග මුදල් වෙළෙඳපොළ අතිරික්ත අරමුදල් ප්‍රමාණය අඩුවීම ද්‍රවශීලතාවය අඩුවීම කෙරෙහි බලපායි. ද්‍රවශීලතාව වෙනස් කිරීම හරහා වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාත සඳහා බලපෑම් ඇති කළ හැකි වේ. ද්‍රවශීලතාවය අඩුවීම, පොලී අනුපාත ඉහළ යෑම කෙරෙහි ද අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවයක් තිබීම වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාත පහළ යෑම කෙරෙහි ද පීඩනයක් ඇති කරයි.

මෑත කාලීනව ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය විටින් විට යොදා ගෙන ඇත.

රූප සටහන 01

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

2016-2021 කාලපරිච්ඡේදය තුළ මහ බැංකුව සංචිත අනුපාතය අවස්ථා කිහිපයකදී විටින් විට වෙනස් කරන ලද අතර, ඒ හරහා මුදල් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව සඳහා බලපෑම් කර ඇත.

ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සපුරාලීමට ප්‍රධාන වශයෙන් යොදා ගනු ලබන්නේ විවිධ වෙළෙඳපොළ කටයුතු වුව ද, මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි දිගුකාලීන ව පවත්නා ද්‍රවශීලතා ගැටලු විසඳීම සඳහා අවශ්‍යතාව අනුව ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය භාවිත කර ඇති ආකාරය සටහන් අංක 01 හා 02 මගින් පෙන්නුම් කරයි.

තවද, වාණිජ බැංකුවල ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය වඩාත් නම්‍යශීලී කිරීම සඳහා වාණිජ බැංකුවල දෛනික ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීමට තිබූ විධානය ලිහිල් කරමින්, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත යුතු සියයට 90 ක අවම දෛනික තැන්පතු අවශ්‍යතාව, 2020 අප්‍රේල් මස 16 වැනි දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි ප්‍රතිශතයක 70 කින් පහත හෙළමින් සියයට 20 ක මට්ටමට ගෙන එන ලදී. ඒ අනුව, වාණිජ බැංකුවල දෛනික ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා කළමනාකරණය සඳහා පහසුකම වැඩි දියුණු කරන ලදී. එසේ වුව ද, පෙර පරිදි ම අදාළ සංචිත කාල පරිච්ඡේදය අවසානයේ දී ඊට අදාළ ව සියයට සියයක (100%) සංචිත අවශ්‍යතාව සපුරාලිය යුතු වේ.

සටහන 02: ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සම්බන්ධයෙන් ගත් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග (2016-2021)

බලාත්මක දිනය	ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සම්බන්ධයෙන් ගත් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගය	බැංකු පද්ධතියේ ද්‍රවශීලතා කෙරෙහි බලපෑම
2021 සැප්තැම්බර් 01	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 2.00 සිට සියයට 4.00 දක්වා වැඩි කරන ලදී. 	මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියේ අතිරේක ද්‍රවශීලතාව (රු. බිලියන 170 ක් පමණ) අවශෝෂණය කර ගන්නා ලදී.
2020 ජූනි 16	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 4.00 සිට සියයට 2.00 දක්වා අඩු කරන ලදී. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සඳහා වන කැට මුදල් දායකත්වය සියයට 2.00 සිට සියයට 1.0 දක්වා අඩු කරන ලදී. (මුදල් සහ තෝට්ටුවලින් සියයට 2කට වඩා වැඩියෙන් පවතින ප්‍රමාණයෙන් සියයට 1 ක් පමණක් කැට මුදල් ලෙස සැලකේ). 	මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියට අතිරේක ද්‍රවශීලතාව (රු. බිලියන 114 ක් පමණ) මුදාහරින ලදී.
2020 මාර්තු 16	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 5.00 සිට සියයට 4.00 දක්වා අඩු කරන ලදී. 	මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියට අතිරේක ද්‍රවශීලතාව (රු. බිලියන 65 ක් පමණ) මුදාහරින ලදී.
2019 මාර්තු 01	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 6.00 සිට සියයට 5.00 දක්වා අඩු කරන ලදී. 	මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියට අතිරේක ද්‍රවශීලතාව (රු. බිලියන 62 ක් පමණ) මුදාහරින ලදී.
2018 නොවැම්බර් 16	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 7.50 සිට සියයට 6.00 දක්වා අඩු කරන ලදී. 	බැංකු පද්ධතියට මහ බැංකුව විසින් අතිරේක ද්‍රවශීලතාව (රු. බිලියන 77 ක් පමණ) මුදාහරින ලදී.
2016 ජනවාරි 16	<ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය සියයට 7.50 දක්වා වැඩි කරන ලදී. 	මහ බැංකුව විසින් බැංකු පද්ධතියේ අතිරේක ද්‍රවශීලතාව අවශෝෂණය කර ගන්නා ලදී.

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

5. සාරාංශය

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු අදාළ නිශ්චිත කාලසීමාව තුළදී ඔවුන්ගේ සමස්ත රුපියල් තැන්පතු වගකීම්වලට අනුපාතික ව, එම තැන්පතුවලට නියම කර ඇති සංචිත අනුපාතයට අදාළ සංචිත ප්‍රමාණය මහ බැංකුවේ තම සංචිත ගිණුමේ පවත්වාගත යුතු වේ. ඉහත සාකච්ඡා කළ පරිදි, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී සංචිත පවත්වා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් කලින් කලට හඳුන්වා දෙනු ලබන වැඩි දියුණු කිරීම් සහ මුදල් වෙළෙඳපොළ ප්‍රවණතාවන් සැලකිල්ලට ගනිමින් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය මෙන්ම සංචිත ඇස්තමේන්තු කිරීමේ ක්‍රමවේදය ද වරින්වර සංශෝධනය කර ඇත. ප්‍රමාණාත්මක වෙළෙඳපොළ උපකරණයක් වන ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය හරහා, වෙළෙඳපොළ තුළ අඛණ්ඩ ව පවත්නා

ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය යොදා ගනිමින් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව කෙරෙහි බලපෑම් කර ඇත. මහ බැංකුව මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික හැසිරවීමේ දී මෙහෙයුම් ඉලක්කය ලෙස ඒකීය මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය අපේක්ෂිත මට්ටමේ පවත්වා ගැනීම අරමුණු කර ගනිමින් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව සඳහා බලපෑම් සිදු කිරීමේ දී දිගු කාලීන ව පවත්නා අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව ස්ථිර පදනමින් දිගුකාලීන ව අවශෝෂණය කිරීමට අවශ්‍ය නම් ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ඉහළ දැමීම හරහා ද, එසේ නැතහොත් ද්‍රවශීලතාව දිගුකාලීන පදනමින් වෙළෙඳපොළට ලබාදීමට අවශ්‍යතාවක් ඇති විට ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය පහළ දැමීම හරහා අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් වෙළෙඳපොළ වෙත මුදාහැරීම

ද සිදු කර ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා විවිධ විට ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය යොදා ගෙන ඇත.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ හා ලිපි:

1. Gray, S. (2011), Central Bank Balances and Reserve Requirements, IMF Working Paper WP/11/36
- McKinnon, R. 1973, Money and Capital in Economic Development, The Brookings Institution, Washington, DC
2. Lepers, E. (2018), Reserve Requirements: Current Use, Motivations and Practical Considerations, OECD
3. Montoro, C. and Moreno, R. (2013), The use of reserve requirements as a policy instrument in Latin America, BIS Quarterly Review, March 2011
4. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, විවිධ වර්ෂයන්හි වාර්ෂික වාර්තා.
5. සංචිත අවශ්‍යතා, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/06, 2013 අප්‍රේල් 22.
6. සංචිත අවශ්‍යතා, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/11, 2018 ඔක්තෝබර් 01.
7. අවම දෛනික තැන්පතු, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/16, 2020 අප්‍රේල් 17.
8. සංචිත අවශ්‍යතා, මෙහෙයුම් උපදෙස් අංක 35/01/005/0007/17, 2020 ජූනි 17.
9. Cbsl.gov.lk,(2020). Regulation of the Reserve of Commercial Banks Monetary Policy, Statutory Reserve Requirement, Central Bank of Sri Lanka [online] Available at:<https://www.cbsl.gov.lk/en/monetary-policy/instruments-and-implementation/monetary-policy-instruments-and-implementation#srr>[Accessed 8 Dec 2020].
10. Cbsl.gov.lk.(2020). Monetary Policy Instruments and Implementation, Central Bank of Sri Lanka. [online] Available at: <https://www.cbsl.gov.lk/en/monetary-policy/instruments-and-implementation#srr> [Accessed 8 Dec 2020].

ශ්‍රී ලංකාවේ

සෞඛ්‍ය අංශය සහ එමගින් සාර්ව ආර්ථිකය කෙරෙහි වන බලපෑම

ඵරන්දි ලියනගේ
නියෝජ්‍ය ලේකම්
ලේකම් දෙපාර්තමේන්තුව

හැඳින්වීම

රටක ආර්ථික වර්ධනය හා සංවර්ධනය සඳහා මානව ප්‍රාග්ධනය වැදගත් සාධකයක් වේ. එනම් සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජනගහනය යනු ආර්ථික සංවර්ධනයේ වැදගත් නිර්ණායකයකි. සෞඛ්‍යය මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකමක් ය යන ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ සංකල්පය, යටත් විජිත තත්ත්වයෙන් නිදහස ලැබීමෙන් පසුව බලයට පත් වූ පළමු රජය 1949 දී පිළිගත් අතර, ඉන් පසු පැවති රජයන් සියල්ල එම වගකීම දරා ඇත. තවද, 1951 දී නිදහස් සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය හඳුන්වා දුන් අතර, මෙතෙක් කලක් බලයට පත්වූ සියලු රජයන් සුභසාධන අරමුණු කර ගත් ප්‍රතිපත්ති හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කරමින් විශ්වීය සෞඛ්‍ය සේවාවක් ලබා දීමට අඛණ්ඩ ව කටයුතු කරමින් සිටියි. ශ්‍රී ලංකාවේ මානව සංවර්ධන දර්ශකය, දකුණු ආසියානු කලාපයේ අනෙකුත් රටවලට වඩා ඉහළ අගයක පැවතීමට රජයේ නිදහස් සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ඉවහල්වී ඇත (Annual Health Bulletin, 2019). කෙසේ වුවද, 2020 මාර්තු මාසයේ සිට ව්‍යාජ්තිය ආරම්භ වූ කොවිඩ්-19 වසංගතය හේතුවෙන් මෙරට සෞඛ්‍ය අංශය දැඩි අභියෝගයකට මුහුණ දුන් අතර, එම නිසා රජයට සෞඛ්‍ය සේවාවන් වෙනුවෙන් විශාල වියදමක් දැරීමට සිදු විය. එසේ ම, විදේශ විනිමය ද්‍රවශීලතා අර්බුදය හේතුවෙන් ඖෂධ හා අනෙකුත් වෛද්‍ය උපකරණ ආනයනය සීමාවීමෙන් එහි හිඟයකට මුහුණ දීමට සිදු විය. එහිදී දරිද්‍රතාවයෙන් පෙළෙන හා වඩාත් අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම් සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ඖෂධ හා වෛද්‍ය සේවාවන් සැපයීම සීමා කිරීමට සිදු විය. එමගින් සෞඛ්‍ය අංශය පිළිබඳ ව පැහැදිලි කතිකාවක් ඇති විය. එවන් පසුබිමක ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය සේවය පිළිබඳ ව විග්‍රහයක් සහ උසස් සෞඛ්‍ය සේවාවක් හරහා ආර්ථිකයට වන බලපෑම පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කිරීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

ඉහළ සෞඛ්‍ය තත්ත්වයක් මගින් ආර්ථිකය මත වන බලපෑම

රෝග වළක්වා ගැනීම හෝ සමනය කිරීම මෙන් මිනිසාගේ කායික හා මානසික සෞඛ්‍ය මට්ටම වර්ධනය වීම හෝ ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනීම මානව සුභසාධනයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය. එසේ ම සෞඛ්‍ය සම්පන්න බව යනු මානව ප්‍රාග්ධනයෙහි අංගයකි. සෞඛ්‍ය සම්පන්න මානව ප්‍රාග්ධනය, ආර්ථික වර්ධනයට හේතු වේ. රෝගී තත්ත්වයක් සහිත සේවා නියුක්තිකයින් නිසා නිෂ්පාදන කටයුතු අඩාල වන අතර, යහපත් සෞඛ්‍ය මට්ටමක් සහිත සේවා නියුක්තිකයන් මගින් එය මග හැරෙනු ඇත. යහපත් සෞඛ්‍ය තත්ත්වයක් සහිත සේවා නියුක්තිකයන් නිවාඩු ලබා ගැනීම අඩු වන අතර ඔවුන්ගේ ඵලදායිතාව ඉහළ මට්ටමක පවතිනු ඇත. එසේ ම, පවුලක දෙමාපියන් යහපත් සෞඛ්‍යයෙන් යුක්ත නම් වෙනත් බාහිර සාධක නොසලකා හැරියහොත් ඔවුන් දෙදෙනාටම රැකියාවල නිරත වීමට අවස්ථාව ලැබීමෙන් ඔවුන්ගේ දරුවන්ට ඉහළ අධ්‍යාපනයක් ලබා දීමට හැකිවේ. පෝෂ්‍යදායී ආහාර ලබාදීමට හැකිවේ. සෞඛ්‍ය සම්පන්න දරුවන් බොහෝ විට පාසලේ දී හොඳින් ඉගෙනීමේ කටයුතුවල නිරත වන අතර, එය ඔවුන්ගේ අනාගත ආදායම තීරණය වීමට බලපායි. අත්‍යවශ්‍ය සෞඛ්‍ය සේවා දුප්පතුන් ආවරණය වන පරිදි ලබාදීමෙන් සෑම වසරක දී ම මිලියන ගණනකගේ ජීවිත සුරැකීමටත්, දරිද්‍රතාව අඩු කිරීමටත්, ආර්ථික සංවර්ධනය ඉහළ දැමීමටත්, ගෝලීය සුරක්ෂිතතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීමටත් හැකි වන බව ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ සාර්ව ආර්ථික විද්‍යාව සහ සෞඛ්‍ය සඳහා වූ කොමිෂන් වාර්තාවේ සඳහන් කර තිබේ (Spence and Lewis, 2009).

යහපත් සෞඛ්‍යය ආර්ථික වර්ධනය සඳහා වැදගත් වන බව විවිධ පර්යේෂණ මගින් ද තහවුරු කර ඇත. Barro (2013) සිදු කළ පර්යේෂණයක් මගින් ආයු අපේක්ෂාව අවුරුදු 50 සිට 70 දක්වා වැඩිවීමේ දී (සියයට 40ක වැඩිවීමක්) ආර්ථික වර්ධනයේ බලපෑම වසරකට සියයට 1.4කින් ඉහළ යන බව දක්වා ඇත. මැලේරියා රෝගය සියයට 10කින් අඩුවීමෙන් ආර්ථික වර්ධනය වසරකට සියයට 0.3කින් ඉහළ යනු ඇතැයි Gallup සහ Sachs (2001) විසින් සොයාගෙන ඇත. තවද, Arcand (2001) පෙන්වා දෙන්නේ මන්ද පෝෂණය නිසා ලෝකය පුරා ඒක පුද්ගල දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය වාර්ෂිකව සියයට 0.23ත් 4.7ත් අතර ප්‍රමාණයකින් අඩුවිය හැකි බවයි. 1975 - 1990 කාලය සඳහා මෙක්සිකෝවේ විවිධ වයස් කාණ්ඩවල පුද්ගලයින්ගේ ආයු අපේක්ෂාව සහ මරණ අනුපාතය යොදා ගනිමින් සිදු කළ පර්යේෂණයක් මගින් දිගුකාලීන ආර්ථික වර්ධනයේ තුනෙන් එකකට පමණ සෞඛ්‍යය බලපාන බව දක්වා ඇත. යහපත් සෞඛ්‍යය සහ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය අතර ධනාත්මක සම්බන්ධයක් පවතින බව ප්‍රෙස්ටන් වක්‍රය මගින් පෙන්වා දෙයි (Preston, 1975). එයින් දැක්වෙන්නේ උපතේ දී ආයු අපේක්ෂාව ඉහළ යන විට මූර්ත ඒක පුද්ගල ආදායම ද ඉහළ යන බවයි.

මෙම කරුණු සැලකීමේ දී සෞඛ්‍ය අංශය ආර්ථිකයට දක්වන දායකත්වය පැහැදිලිවේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය අංශය

ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය පද්ධතිය බටහිර, දේශීය, ආයුර්වේද, යුනානි හා වෙනත් වෛද්‍ය ක්‍රමවලින් සමන්විත වන අතර, බටහිර වෛද්‍ය විද්‍යාව සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ දී ප්‍රමුඛ වේ. අනෙකුත් බොහෝ රටවල මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය පද්ධතිය ද රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යන දෙඅංශයෙන් ම සමන්විත වේ. රජයේ සෞඛ්‍ය සේවය සැලකීමේ දී සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය හා පළාත් සෞඛ්‍ය සේවා මගින් ප්‍රවර්ධන, රෝග වැළැක්වීම, රෝග නිවාරණය කිරීම හා පුනරුත්ථාපනය ආදී පුළුල් පරාසයක සේවා සැපයේ. දකුණු ආසියාවේ අනෙකුත් රටවල් හා සැසඳීමේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය අංශය අඩු පිරිවැයකින් ඉහළ ඵලදායීතාවක් හා කාර්යක්ෂමතාවක් සහිත සෞඛ්‍ය සේවයක් ලබා දෙන බව පෙනී යයි (Sri Lanka Health System Review, 2021). රටේ සෞඛ්‍ය සේවය සඳහා නෛතික රාමුව 1952 අංක 12 දරන ශ්‍රී ලංකා සෞඛ්‍ය සේවා පනත වන අතර, එයට 1956 දී හා 1962 දී සංශෝධන ඉදිරිපත් කර ඇත.

සෞඛ්‍ය සේවය සඳහා රජයේ දායකත්වය

ශ්‍රී ලංකා රජය 1951 දී නිදහස් සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සම්මත කරගත් අතර, එතැන් පටන් ජාතික ප්‍රමුඛතාවක් ලෙස සලකා නොමිලේ සෞඛ්‍ය සේවාවන් සපයයි. රජයේ සෞඛ්‍ය සේවය සපයනු ලබන පහසුකම් අනුව ප්‍රාථමික, ද්විතීයික හා තෘතීයික ලෙස මට්ටම් තුනකින් සමන්විත වේ. ප්‍රාථමික සේවා ගණයට මධ්‍යම බෙහෙත් ශාලා, මාතෘ නිවාස, ග්‍රාමීය රෝහල් හා දිසා රෝහල් ආදිය අයත් වේ. ද්විතීයික සත්කාර ආයතන වනුයේ මූලික රෝහල්, දිස්ත්‍රික් මහ රෝහල් හා පළාත් රෝහල්ය. ශික්ෂණ රෝහල් සහ පළාත් මහ රෝහල් කිහිපයක් තෘතීයික ගණයට අයත් වේ. එසේම, රෝග වැළැක්වීම සඳහා මුළු දිවයිනම ආවරණය වන පරිදි සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරී කාර්යාල පිහිටුවා ඇත.

රජයේ සෞඛ්‍ය පහසුකම් පිළිබඳව සැලකීමේ දී 2021 අවසානය වන විට රජයේ රෝහල් 618ක් පැවති අතර, රටක රෝහල් පද්ධතිය තුළ රෝගීන් ධාරිතාව මැනීම සඳහා වැදගත් සාධකයක් වන ඇඳුන් 78,228ක් පැවතුණි. එනම් පුද්ගලයින් 1,000කට ඇඳුන් 3.5ක් පැවතුණි. වෛද්‍යවරුන් 18,992 දෙනෙකුගෙන් සහ සහකාර වෛද්‍යවරුන් 650 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වූ රජයේ සෞඛ්‍ය අංශය 38,743ක හෙද කාර්ය මණ්ඩලයක හා 8,176ක උපස්ථායකයින්ගේ සේවය ලබාගෙන ඇත. වෙනත් අයුරකින් කිවහොත් පුද්ගලයින් 1,167 දෙනෙකුට එක් සුදුසුකම් ලත් වෛද්‍යවරයෙකු හා පුද්ගලයින් 572 දෙනෙකුට එක් හෙද සේවකයෙකු රජයේ රෝහල්වල සේවය කර ඇත. සංඛ්‍යා සටහන 1 මගින් පසුගිය වසර කිහිපයක රජයේ සෞඛ්‍ය අංශයේ භෞතික හා මානව සම්පත්වල ප්‍රවණතා නිරූපණය වේ.

ශ්‍රී ලංකා රජයේ මූලිකත්වයෙන් දියත් කර ඇති ජාතික ප්‍රතිශක්තිකරණ වැඩසටහන කලාපයේ මෙන්ම ගෝලීය වශයෙන් ද රාජ්‍ය සෞඛ්‍ය සේවා වැඩසටහන් අතුරෙන් වඩාත් හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන වැඩසටහනකි. එන්නත්කරණ වැඩසටහන රටේ සෑම ප්‍රදේශයක් ම පාහේ ආවරණය කරන බැවින් එන්නත්කරණය තුළින් වැළැක්විය හැකි රෝග වාර්තා වීමේ අඩු බවක් දක්නට ලැබේ. එසේ ම කොවිඩ්-19 වසංගත ව්‍යාප්තිය පාලනය කිරීම සඳහා ගෝලීය වශයෙන් පිළිගත් එන්නත්කරණ වැඩසටහනට සමගාමී ව 2021 වසරේ දී රජය විසින් දියත් කළ එන්නත්කරණ වැඩසටහන මගින් කොවිඩ් මරණ සංඛ්‍යාව ද ක්‍රමයෙන් පහළ ගියේ ය. 2022 වසරේ පෙබරවාරි මාසය වන විට ජනගහනයෙන් සියයට

සංඛ්‍යා සටහන 1: රජයේ සෞඛ්‍ය සේවය 2005 - 2021

	2005	2010	2015	2020	2021
රෝහල් සංඛ්‍යාව (බටහිර වෛද්‍ය සේවය)	606	568	610	609	618
ඇඳුන් සංඛ්‍යාව	61,937	69,501	76,781	77,121	78,228
ප්‍රාථමික වෛද්‍ය සත්කාර ඒකක ගණන	397	476	475	514	542
වෛද්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව	9,070	14,125	19,429	18,218	18,992
සහකාර වෛද්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව	1,260	1,158	1,017	690	650
හෙද සේවක සංඛ්‍යාව	20,332	27,494	32,272	37,133	38,743
උපස්ථායක සංඛ්‍යාව	6,701	8,189	8,689	8,177	8,176
ආයුර්වේද රෝහල් සංඛ්‍යාව	44	64	99	118	118
ලියාපදිංචි ආයුර්වේද වෛද්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව	17,503	20,004	22,672	26,061	26,183

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

65ක් පමණ එන්නත් මාත්‍රා දෙකක මූලික අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කර තිබීමත් ජනගහනයෙන් සියයට 28ක් පමණ වර්ධක මාත්‍රාව ලබාගෙන තිබීමත් හේතුවෙන් 2021 වසරේ අගෝස්තු මාසයේ දී මිලියනයකට මරණ 10ක් ලෙස වාර්තා වූ කොවිඩ් මරණ අනුපාතිකය, 2022 පෙබරවාරි මැද වන විට ජනගහනයෙන් මිලියනයකට 2ක් දක්වා පහළ ගියේය (වාර්ෂික වාර්තාව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, 2021). රජය විසින් 2021 වසරේ දී සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීම සඳහා රුපියල් බිලියන 275.2ක් වර්තන වියදම් ලෙසත්, රුපියල් බිලියන 111.9ක් ප්‍රාග්ධන වියදම් ලෙසත් වැය කර ඇත. මුළු වියදම වන රුපියල් බිලියන 387.1 එම වසරේ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 2.3කට සමාන විය.

රජය සෞඛ්‍ය සේවාවන් සැපයීම මූල්‍යනය සඳහා විවිධ ක්‍රම යොදා ගනී. මධ්‍යම රජය විසින් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය යටතේ සෘජුව ම කළමනාකරණය වන ශික්ෂණ රෝහල්, ජාතික රෝහල් හා ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය මගින් පාලනය වන රෝහල් (යුද හමුදා, ගුවන් හමුදා, නාවික හමුදා හා පොලිස් රෝහල්) මෙන්ම බන්ධනාගාර රෝහල් ආවරණය කරන අතර, පළාත් යෝජනා ක්‍රමය යටතේ මූලික රෝහල්, දිසා රෝහල්, නගර සභා හා ප්‍රාදේශීය සභා සෞඛ්‍ය සායන ආදිය සඳහා වන මූල්‍යන කටයුතු පාලනය කරයි. පළාත් හා පළාත් පාලන ආයතන සඳහා වන රජයේ අරමුදල් සාමාන්‍යයෙන් මුදල් කොමිෂන් සභාව හරහා ලබා දෙන අතර, එම ආයතන විසින් උපයන මුදල් ද සෞඛ්‍ය සේවාවන් සැපයීමට භාවිතා කරයි. සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීමට රජයේ වියදම් ඉහළ දැමීමට සිදුවීමෙන් බදු ඉහළ දැමීමට හෝ අනෙකුත් වියදම් කපා හැරීමට සිදුවේ. කෙසේ වුවත්, කාර්යක්ෂම ව ක්‍රියාත්මක වන

සෞඛ්‍ය පද්ධතියක් සඳහා රජය මැදිහත් වේ නම් ආදායම් අසමානතාවයේ යම් ප්‍රතිවිපාක අඩු කිරීමට හැකිවේ. කෙසේ නමුත් එය සාධාරණ විය යුතු ය.

සෞඛ්‍ය සේවය සඳහා පෞද්ගලික අංශයේ දායකත්වය

ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබීමෙන් පසු රජයෙන් විසින් වෛද්‍යවරුන්ට පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීමට සීමා පනවා තිබුණද 1977 විවෘත ආර්ථිකයත් සමග එම සීමා ඉවත් කෙරුණි. ඒ අනුව, 1980 හා 1990 දශකයේ පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය අංශයේ වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. අද වන විට පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා අංශය සාමාන්‍ය වෛද්‍යවරුන් හා විශේෂඥ වෛද්‍යවරුන්ගෙන් සමන්විත සුළු පරිමාණයේ සායනවල සිට මහා පරිමාණයේ රෝහල් දක්වා විහිදී තිබේ. රජය ඖෂධ හා සෞඛ්‍ය සේවාවන් සැපයුමේ ප්‍රමුඛයා වුව ද, අද වන විට පෞද්ගලික අංශයේ දායකත්වය ඉහළ යමින් පවතින බව පෙනී යයි. ජනතාවගේ ආදායම් මට්ටම් ඉහළ යෑමත් සමග පෞද්ගලික අංශයේ සෞඛ්‍ය සේවාවන් සඳහා වූ ඉල්ලුම ඉහළ ගිය අතර එතුළින් පෞද්ගලික රෝහල් විශාල ගණනාවක් බිහි විය. මෙම පෞද්ගලික රෝහල් විසින් රජයේ රෝහල්වලට සාපේක්ෂව වැඩි පහසුකම් සපයන අතර, ඒ සඳහා ඉහළ අයකිරීම් සිදු කරනු ලබයි. 2021 වසර අවසානය වන විට රට තුළ ඇඳුන් 5,444කින් සමන්විත පෞද්ගලික රෝහල් 233ක් ක්‍රියාත්මක විය (වාර්ෂික වාර්තාව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, 2021).

කෙසේ වුව ද, පෞද්ගලික අංශයෙන් ලබා දෙන සේවා රාජ්‍ය අංශයේ මෙන් ශ්‍රී ලංකාව පුරා සමාන ව ව්‍යාප්ත

වී නොමැති අතර, වැඩි වශයෙන් බස්නාහිර පළාතට හා නගරබද ප්‍රදේශවලට පමණක් සීමාවී තිබේ. පෞද්ගලික අංශයේ රෝහල් සතු ඇඳත් සංඛ්‍යාව සැලකීමේ දී ඉන් අඩකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් කොළඹ දිස්ත්‍රික්කය තුළ පිහිටි රෝහල් සතු වේ. පෞද්ගලික අංශයේ සෞඛ්‍ය සේවයෙහි වාසියක් වනුයේ පහසු වේලාවක එය ලබා ගැනීමට හැකිවීමත් බොහෝ විට පොරොත්තු ලේඛනයක සිටීම අවශ්‍ය නොවීමත් ය. එසේ ම, තමන්ට රිසි පරිදි තෝරා ගත් විශේෂඥ වෛද්‍යවරයෙකු මුණ ගැසීමට හැකිවීමත්, ඔහුගේ සේවය අධීක්ෂ ව ලබාගැනීමට හැකිවීමත්, ජනතාව පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා වෙත යොමුවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා ඇති බව පෙනී යයි. එසේ ම, රජයේ සෞඛ්‍ය අංශයේ පවතින සැපයුම් සංරෝධක හේතුවෙන් පහළ ආදායම් ලබන පුද්ගලයින් පවා පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා ලබා ගැනීමට යොමුවී ඇත. කෙසේ වුවත්, සෞඛ්‍ය රක්ෂණ පහසුකම් ප්‍රමාණවත් ලෙස ව්‍යාප්ත වී නොතිබීම නිසා පෞද්ගලික අංශයෙන් සෞඛ්‍ය සේවා ලබාගැනීම සඳහා යන වියදම ජනතාවට සෘජු ව ම දැරීමට සිදුවී තිබේ. පසුගිය කාලය පුරා ම මෙසේ ජනතාවට දැරීමට සිදුවන වියදමේ ඉහළ යෑමක් දක්නට ලැබුණු අතර, එය සෞඛ්‍ය සඳහා වන මුළු වර්තන වියදමෙන් අඩක් පමණ වේ. විවිධ රජයෙන් වරින් වර රාජ්‍ය සේවකයින් සඳහා “අගුහාර”, පාසැල් ළමුන් සඳහා “සුරක්ෂා” වැනි රක්ෂණ ක්‍රම හඳුන්වා දුන්න ද, එම ක්‍රමවල පැවති දුර්වලතා හේතුවෙන් එම සේවාවන් භාවිතය කිසියම් දුරකට සීමා වී ඇත. පෞද්ගලික අංශය විසින් සපයනු ලබන සෞඛ්‍ය සේවා සඳහා මිල සීමා නොපැවතීම හේතුවෙන් එකම සේවාවකට විවිධ සේවා සැපයුම්කරුවන් විසින් විවිධ මිල ගණන් අය කරනු ලැබේ. එබැවින් පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා සැපයීමේ දී යෝග්‍ය මිල ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම අවශ්‍ය වේ.

සෞඛ්‍ය සේවාවන් ලබාගැනීම සඳහා දරන වියදම

ශ්‍රී ලංකාවේ පුළුල් සෞඛ්‍ය සේවා ජාලයක් පවතින අතර රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යන සේවාවන්ගෙන් රෝගීන්ට කැමති සේවාවක් තෝරා ගැනීමට නිදහස ඇත. බොහෝ විට එක් එක් පුද්ගලයින්ගේ ආදායම් මට්ටම මත තෝරා ගැනීම සිදු කෙරෙයි. ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කරන ලද ගෘහ ඒකක ආදායම් වියදම් සමීක්ෂණයට (2019) අනුව කුටුම්භයක් පුද්ගල සනීපාරක්ෂණය හා සෞඛ්‍ය සේවා ලබා ගැනීම සඳහා සාමාන්‍ය වශයෙන් මසකට රුපියල් 2,663ක් වියදම් කරන අතර එය ආහාර නොවන ද්‍රව්‍ය සඳහා කරනු ලබන වියදමෙන් සියයට

6.5ක් වේ. සියලු රෝගීන්ගෙන් ප්‍රතිශතයක් ලෙස සැලකීමේ දී අභ්‍යන්තර රෝගීන්ගෙන් සියයට 90ක් පමණ ද බාහිර රෝගීන්ගෙන් සියයට 50ක් පමණ ද රජයේ සේවය ලබා ගනී. එසේ ම, 2016 දී සිදු කරන ලද ගෘහ ඒකක ආදායම් වියදම් සමීක්ෂණයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ කුටුම්භයන්ගෙන් සියයට 5.33ක් සිය ආදායමෙන් සියයට 10ක් ද කුටුම්භයන්ගෙන් සියයට 0.91ක් සිය ආදායමෙන් සියයට 25ක් ද, සෞඛ්‍ය අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් වැය කරන බව පෙන්වා දී ඇත. එසේම, පිරිමි පාර්ශ්වයට සාපේක්ෂ ව කාන්තාවන් සෞඛ්‍ය සේවාවන් ලබා ගැනීමට වැඩි නැඹුරුතාවක් පවතින බව ද පෙනී යයි.

සෞඛ්‍ය දර්ශක

සෞඛ්‍ය දර්ශක පිළිබඳව සැලකීමේ දී ශ්‍රී ලංකාව සිය සම කලාපීය රටවල් හා සමාන ව හෝ ඉහළ මට්ටමක සිටියි. දෙවන ලෝක යුද්ධය අවසන් වීමත් සමග ශ්‍රී ලංකාවේ මරණ අනුපාතයෙහි ශීඝ්‍ර පහළ යෑමක් දක්නට ලැබුණි. ඉන් පසුව 1980 දශකය දක්වා මරණ අනුපාතයෙහි සුළු පහළ යෑමක් වාර්තා වුව ද, සමස්තයක් ලෙස එය ස්ථාවර මට්ටමක පැවති අතර, 2021 වර්ෂයේදී පුද්ගලයින් 1,000කට මරණ 7.4ක් ලෙස වාර්තා විය.

සංඛ්‍යා සටහන 2: මූලික සෞඛ්‍ය දර්ශක

දර්ශකය	වසර	අගය
දළ උපන් අනුපාතය (පුද්ගලයින් 1,000කට)	2021	12.9
දළ මරණ අනුපාතය (පුද්ගලයින් 1,000කට)	2021	7.4
ළදරු මරණ අනුපාතය (සජීවී උපන් 1,000කට)	2017	7.5
මාතෘ මරණ අනුපාතය (සජීවී උපන් 100,000කට)	2017	36.0
උපතේදී ආයු අපේක්ෂාව (අවුරුදු)	2019	76.9

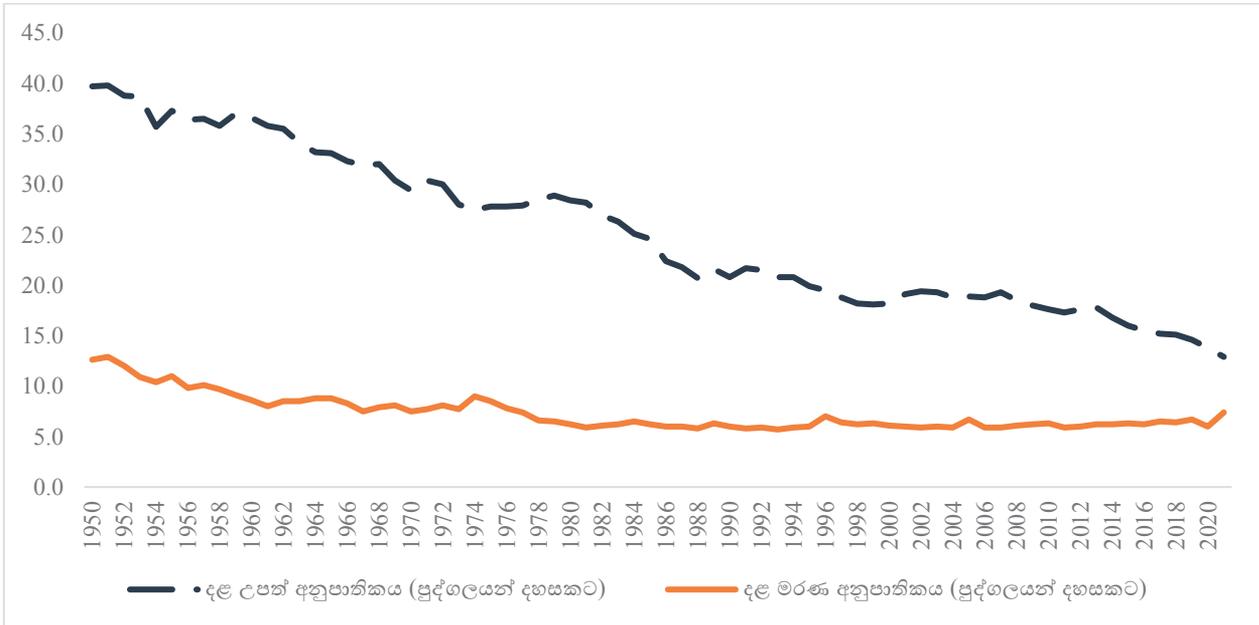
මූලයන් : ලෝක බැංකුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

රටක සමාජ ආර්ථික සංවර්ධනයේ සහ සෞඛ්‍ය සේවාවේ සමස්ත ගුණාත්මකභාවය පිළිබිඹු කරන මාතෘ මරණ අනුපාතය 1947 දී සජීවී උපන් 100,000කට 1,694ක් වූ අතර, එය පසුගිය දශක කිහිපයේ ක්‍රමයෙන් අඩුවෙමින් 2017 වසරේ දී සජීවී උපන් 100,000කට 36ක්

ලෙස වාර්තා විය. මෙය දකුණු ආසියානු කලාපයේ අනෙකුත් රටවල් වන ඉන්දියාව (174), බංගලාදේශය (176), මාලදිවයින (68), භූතානය (148), නේපාලය (258), පාකිස්ථානය (178), ඇෆ්ගනිස්ථානය (396) හා සැසඳීමේ දී අඩු ම මාතෘ මරණ අනුපාතය ලෙස සැලකිය හැකි අතර, ඉහළ ආදායම් ලබන රටවල් හා සම මට්ටමේ පවතී. ළදරු මරණ අනුපාතය ද 2017 වසරේ දී සජීවී උපත් 1,000කට 7.5ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, එය දකුණු ආසියානු කලාපයේ මාලදිවයිනට (7) වඩා පමණක් ඉහළ අගයක් ගෙන ඇත (ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික හා සමාජ සංඛ්‍යාත - 2021).

තිබේ. ශ්‍රී ලංකාව පෝලියෝ, මැලේරියාව හා සරම්ප ඇතුළු බෝවන රෝග කිහිපයක් සම්පූර්ණයෙන්ම පාහේ තුරන් කර ඇත. 2012 වසරේදී ශ්‍රී ලංකාව සම්පූර්ණයෙන් ම මැලේරියාව තුරන් කළ අතර 2016 වසරේ දී ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය විසින් ශ්‍රී ලංකාව සම්පූර්ණයෙන්ම මැලේරියාව තුරන් කළ රටක් ලෙස පිළිගෙන තිබේ. කෙසේ වුව ද ඉන් පසු කාලයේ විදේශ රටවලින් පැමිණි පුද්ගලයින් කිහිප දෙනෙකුම මැලේරියා රෝගීන් ලෙස වාර්තා වීමත් සමග එය මෙරට වැසියන්ට තර්ජනයක් විය. තවද, 2018 වසරේ දී ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය විසින් ශ්‍රී ලංකාව රුබෙල්ලා සහ සංජානනීය රුබෙල්ලා සහලක්ෂණය

රූපසටහන 1: දළ උපත් අනුපාතය සහ දළ මරණ අනුපාතය

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ළදරු මරණ අනුපාතය මෙන්ම සමස්ත මරණ අනුපාතය පහළ යෑම හේතුවෙන් උපතේදී ආයු අපේක්ෂාව අඛණ්ඩ ව ඉහළ ගොස් තිබේ. දැනට පවතින දත්ත අනුව, 2019 වර්ෂයේ දී උපතේදී ආයු අපේක්ෂාව පුරුෂයින් සඳහා අවුරුදු 73.6ක් ද ස්ත්‍රීන් සඳහා අවුරුදු 80.26ක් ද ලෙස වාර්තා විය. එසේ ම, සාඵලාතා අනුපාතය පහළ යෑම හා ආයු අපේක්ෂාව ඉහළ යෑම නිසා ළමා ජනගහනය අඩුවී වයස්ගත ජනගහනය ඉහළ ගොස් ඇත.

එසේ ම ශ්‍රී ලංකාව රෝග තුරන් කිරීම සහ පාලනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද ජයග්‍රහණ රැසක් හිමිකරගෙන

(Congenital Rubella Syndrome) ප්‍රමාණවත් ලෙස පාලනය කරන ලද රටක් ලෙස පිළිගෙන ඇත. එසේම, ශ්‍රී ලංකාව මවගෙන් දරුවාට එච්.අයි.වී. සහ සීගිලිස් සම්ප්‍රේෂණය තුරන් කළ රටක් ලෙස 2019 වසරේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී (වාර්ෂික වාර්තාව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව - 2020).

සෞඛ්‍ය අංශයේ පවතින අභියෝග

සාපේක්ෂ වශයෙන් ඉහළ මට්ටමක සෞඛ්‍ය දර්ශක පවතින පසුබිමක් යටතේ වුව ද ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය පද්ධතිය තුළ අභියෝග රාශියක් පවතියි.

රටේ මරණවලින් වැඩි ප්‍රමාණයකට හේතු වන බෝ නොවන රෝග ව්‍යාප්තිය වර්තමානයේ පවතින ප්‍රධාන අභියෝගයක් වේ. ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයට අනුව රටේ මරණවලින් සියයට 83ක් පමණ බෝ නොවන රෝග හේතුවෙන් සිදුවී ඇත. එයින් ද, හෘදයාබාධ මූලික වී ඇති අතර, පිළිකා, නිදන්ගත ශ්වසන රෝග, දියවැඩියාව වැනි රෝගවලින් පෙළෙන්නන් ද බහුලව වාර්තා වේ. 2016 වසරේ දී ප්‍රකාශයට පත් කළ ප්‍රජා විද්‍යාත්මක සහ සෞඛ්‍ය සංගණනය මගින් වයස්ගත පුද්ගලයින් අතර බෝ නොවන රෝග බහුලව දක්නට ලැබෙන බව පෙන්වා දී ඇත. ඒ අනුව, වයස අවුරුදු 60 හෝ ඊට වැඩි පුරුෂයින්ගෙන් සියයට 52.8ක් හා ස්ත්‍රීන්ගෙන් සියයට 52.1ක් හෘද රෝගවලින් පෙළෙන බවත්, පුරුෂයින්ගෙන් සියයට 43.8ක් හා ස්ත්‍රීන්ගෙන් සියයට 48.6ක් දියවැඩියාව රෝගයෙන් පෙළෙන බවත් දක්වා ඇත. ලෝක බැංකුව සහ යුනිසෙෆ් (UNICEF) ආයතනය තවත් සංවිධාන කිහිපයක් සමග 2020 වසරේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද වාර්තාවකට අනුව, බෝ නොවන රෝග මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිත ගැලපුම් ආයු කාලය සඳහා දක්වන දායකත්වය 1990 දී වූ සියයට 53 මට්ටමේ සිට 2017 වසරේ දී සියයට 77 දක්වා ඉහළ ගොස් ඇත (වාර්ෂික වාර්තාව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව - 2019). සමබර ආහාර රටාවක් නොමැතිවීම, ශාරීරික ව්‍යායාම නොකිරීම, දුම්පානය හා මත්ද්‍රව්‍ය භාවිතය බෝ නොවන රෝග සඳහා හේතු වන පුරුදු ලෙස දැක්විය හැකිය. මෙම ජීවන රටා පුද්ගලයින් අධික ලෙස තරබාරු වීමට ද හේතුවී ඇත. 2015 දී සිදුකරන ලද බෝ නොවන රෝග අවදානම් සාධක සංගණනය මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ වයස අවුරුදු 18 - 69 අතර සිටින පුරුෂයින්ගෙන් හතරෙන් එකක් ද ස්ත්‍රීන්ගෙන් තුනෙන් එකක් ද අධික බරෙන් හෝ තරබාරු බවින් යුක්ත බව හඳුනාගෙන ඇත. බෝ නොවන රෝග ව්‍යාප්තිය හේතුවෙන් රෝහල් පද්ධතිය සතු විශාල සම්පත් ප්‍රමාණයක් ඒ වෙනුවෙන් යෙදවීමට සිදුවන අතර, මිනිසුන්ගේ පුරුදු හා ජීවන රටාව වෙනස් කිරීම සඳහා එක්ව වැඩපිළිවෙලක් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවශ්‍යතාව මෙමගින් පෙන්වා දෙයි.

වයස්ගත ජනගහනය ශීඝ්‍ර ලෙස ඉහළ යෑම තවත් එක් අභියෝගයකි. සමස්ත ජනගහනය තුළ වයස අවුරුදු 65ක් හෝ ඊට වැඩි ජනගහනය 1980 පැවති සියයට 4.2 සිට 2020 වසරේ දී සියයට 8.7 දක්වා ඉහළ ගොස් තිබේ. එනම් ශ්‍රී ලංකාව දකුණු ආසියානු රටවල් හා සැසඳීමේ දී ප්‍රජා විද්‍යාත්මක සංක්‍රාන්තියේ ඉදිරියෙන් සිටින අතර වයස්ගත ජනගහනය සාපේක්ෂ ව ඉහළ අගයකින් වර්ධනය වේ. තරුණ පුද්ගලයින්ට සාපේක්ෂ

ව වයස්ගත පුද්ගලයින්ගෙන් සෞඛ්‍ය සේවා සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් පවතින බැවින් එම ඉල්ලුම සපුරාලීම අභියෝගාත්මක වේ.

ශ්‍රී ලංකාව වැනි දියුණු වෙමින් පවතින රටකට සෑමට නිදහස් සෞඛ්‍ය සේවයක් ලබාදීම සඳහා අරමුදල් වෙන්කිරීම ද අභියෝගාත්මක වේ. යම් පුද්ගලයෙකුගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය සඳහා ඔහුගේ ආහාර හා පෝෂණය, ජීවන රටාව, ලබා ගන්නා සෞඛ්‍ය සේවා මෙන්ම, සෞඛ්‍ය සඳහා රජයේ ආයෝජන ද බලපායි. ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය අංශය සඳහා රජය විසින් දරනු ලබන වියදමේ වර්ධනය අඩු වේගයක් වීමට බලපාන ප්‍රධාන සාධකය වනුයේ අඩු රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශයයි. හැකිකැර (2005) විසින් අර්ථ දක්වා ඇති පරිදි, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය යනු රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයේ තිරසරභාවයට හෝ ආර්ථික ස්ථායීතාවට හානියක් නොවන පරිදි රජයට තම සම්පත් අපේක්ෂිත අවශ්‍යතා සඳහා ලබාදීමට අයවැය තුළ පවතින ඉඩකඩ ය. රටක රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය වැඩි නම් සෞඛ්‍ය අංශය සඳහා රාජ්‍ය වියදම් දැරීමේ හැකියාව වැඩිවෙන බැවින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය ඇති කර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. අප රටේ සෞඛ්‍ය සඳහා රජය විසින් වියදම් ඉහළ දැමීමේ අවශ්‍යතාව පැහැදිලිව පෙනෙන කාරණයක් වුව ද, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය අඩු වීම එය වළක්වා ඇත. එසේ ම කොවිඩ්-19 වසංගතය වැනි හදිසි උපද්‍රවයන් තුළින් දරිද්‍රතාවයෙන් පෙළෙන හා අවදානමට ලක් විය හැකි කණ්ඩායම් වෙත වැඩි බලපෑමක් එල්ල වන අතර ඔවුන් යථා තත්ත්වයට පත්වීමට සාපේක්ෂ වශයෙන් දිගුකාලයක් ගතවේ. එතුළින් දරිද්‍රතා මට්ටම ඉහළ යා හැකි අතර එම තත්ත්වය වැළැක්වීමට මෙන්ම පැන නගින සෘජු හා වක්‍ර ආර්ථික කම්පනවල බලපෑම අවම කිරීමට විධිමත් සමාජ ආරක්ෂණ වැඩපිළිවෙලක් රජය මගින් පවත්වාගෙන යා යුතුවේ. එවැනි හදිසි අවශ්‍යතාවන්ට මුහුණ දීම සඳහා ද අවශ්‍ය රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය රජය මගින් ගොඩ නගා ගත යුතු ය.

වඩාත් ඉහළ ජීවන තත්ත්වයක් අපේක්ෂාවෙන් හෝ වෙනත් හේතු මත විශේෂඥ වෛද්‍යවරු විදේශගත වීමක් පසුගිය කාලයේ දක්නට ලැබුණි. වෛද්‍ය වෘත්තීයට එළඹෙනුයේ වසර ගණනාවක් පුරා අවශ්‍ය මනා දැනුම හා පුහුණුව සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසුව වන අතර වෛද්‍යවරුන් වෙනත් වෘත්තීයයක් මගින් ආදේශ කළ නොහැක. එසේම රසායනාගාර කටයුතුවල නිරත මානව සම්පතෙහි ද හිඟයක් දක්නට ලැබේ. සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රය තුළ මානව සම්පතෙහි හිඟයක් ඇතිවීමෙන් ඉදිරියේ දී බරපතල ගැටලුවකට මුහුණ දීමට සිදු වනු

ඇත. එසේ ම නගරබද පිහිටි රෝහල්වලට සාපේක්ෂ ව ග්‍රාමීය රෝහල්වල පවතින පහසුකම් දුර්වල මට්ටමක පවතින අතර එමඟින් ග්‍රාමීය ජනතාවට විවිධ දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දීමට සිදුවී තිබේ. නිසි කලට අවශ්‍ය පරීක්ෂණ සිදුකරගැනීමට අපහසු වීම හා නිසි වෛද්‍ය උපදෙස් කලට වේලාවට ලබා ගැනීමට නොහැකිවීම නිසා ජීවිතවලින් පවා වන්දි ගෙවීමට සිදුවූ අවස්ථා වාර්තා වී ඇත. එසේ ම ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල විශේෂඥ වෛද්‍යවරුන්ගේ සේවාවන් ලබා ගැනීමට පවතින හැකියාව ද ඉතා සීමිත වේ. එම ප්‍රදේශවල සුළු හෝ හැකියාවක් පවතින අය නගරබද පිහිටි වෛද්‍ය මධ්‍යස්ථානවලින් පහසුකම් ලබා ගැනීමට යොමු වූව ද ග්‍රාමීය ජනතාව බහුතරයකට එම හැකියාව නොමැත.

අනෙක් අතට, ප්‍රතිකාර සඳහා යොමු කිරීමට ක්‍රමවත් වැඩපිළිවෙලක් අප රටේ නොමැති අතර රෝගීන්ට තම අභිමතය පරිදි අවශ්‍ය ප්‍රතිකාර ලබාගැනීමට ඕනෑ ම ආයතනයක් වෙත යෑමේ නිදහස තිබේ. රෝගීන් විසින් රෝහලක් තෝරා ගැනීමේ දී තම ආදායම, පවතින සම්පත් සහ වෙනත් විවිධ කරුණු සලකා බලනු ලබන අතර, කුඩා රෝහල් උෟන උපයෝජනය වීමක් ද, සමහර ප්‍රධාන රෝහල් වෙත දරා ගැනීමට නොහැකි තරම් රෝගීන් පැමිණීමක් ද සිදුවේ.

තවද, සෞඛ්‍ය අංශයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මත පදනම්ව සිදු කරන අතර සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය මූලික කරගත් මධ්‍යම රජය මෙන් ම පළාත් මට්ටමෙන් ද ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සිදු කෙරෙයි. වෛද්‍ය සේවාවන් සඳහා උපකරණ මිලදී ගැනීම ප්‍රසම්පාදන නීති හා රෙගුලාසිවලට අනුගතව සිදු කළ යුතු වුවත් විවිධ ගැටලු හේතුවෙන් නොයෙකුත් අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ. ප්‍රසම්පාදන නීති හා රෙගුලාසි නිසියාකාර ව නොපිළිපැදීම, ක්‍රියාවලියේ ප්‍රමාදයන්, එම උපකරණ බෙදාහැරීමේ හා ස්ථාපනය කිරීමේ ප්‍රමාදයන් මෙන්ම විශාල වටිනාකම් සහිත උපකරණ මිලදී ගැනීමේ දී කොමිස් මුදල් හෝ වෙනත් මූල්‍ය හෝ මූල්‍ය නොවන ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂා කිරීම බරපතල ගැටලුවක් වී තිබේ. එසේ ම, රාජ්‍ය අංශයේ පවතින රාජ්‍ය මූල්‍ය සංරෝධක නිසා පෞද්ගලික අංශය සෞඛ්‍ය අංශය වෙත දක්වන දායකත්වය වැදගත්වේ. කෙසේ වුව ද, සෞඛ්‍ය අංශය වෙත සිදු කරනු ලබන ආයෝජන අති විශාල වටිනාකමක් ගන්නා අතර අද වන විට එම අංශය වෙත කරනු ලබන ආයෝජනවල මන්දගාමී බවක් දක්නට ලැබේ. එසේ ම විදේශිකයන් විසින් අප රටේ සෞඛ්‍ය පහසුකම් ලබාගැනීම සඳහා යොමු වන ආකාරයේ ප්‍රවර්ධනය

කිරීම් අඩු මට්ටමක පවතින අතර සංචාරකයින් ලෙස පැමිණෙන විදේශිකයින් දේශීය වෛද්‍ය ක්‍රම වෙත යොමුවීමක් පමණක් දක්නට ලැබේ. වඩාත් ගුණාත්මක හා නවීන වෛද්‍ය පහසුකම් හා සේවා සැපයීම් හරහා විදේශිකයින් මෙරට සෞඛ්‍ය සේවා වෙත ආකර්ෂණය කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතු වේ. එමඟින් විදේශ විනිමය ඉපයීමට අවස්ථාව සැලසේ.

ඉහළ සෞඛ්‍ය සේවාවන් ලබාදීම සඳහා රජය විසින් දරනු ලබන ප්‍රයත්නය සාර්ථක කර ගැනීමට නම් මෙම අංශයේ පවතින ගැටලු මනාව හඳුනාගෙන ඒ සඳහා නිසි පිළියම් යෙදීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. වඩාත් හොඳ සෞඛ්‍ය සේවාවන් සඳහා විධිමත් ප්‍රතිපත්තිමය වැඩසටහනක් පැවතිය යුතු වේ. විශේෂයෙන් ම රටේ හදිසි අවශ්‍යතාවලට විසඳුම් සෙවීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති හා පද්ධති සකස් විය යුතු වේ. රෝග නිශ්චය කිරීම සඳහා නවීන උපකරණ, රසායනික සේවා පහසුකම් නිසි පරිදි සෞඛ්‍ය අංශය වෙත යොමු කිරීමට කටයුතු කිරීමෙන් මෙන් ම අනෙකුත් යටිතල පහසුකම් සපුරාලීමෙන් වඩාත් ගුණාත්මක සෞඛ්‍ය සේවාවක් අපේක්ෂා කළ හැක.

සාරාංශය

සෞඛ්‍ය සම්පන්න ජනගහනය රටක මානව ප්‍රාග්ධනයේ තීරණාත්මක සාධකයකි. ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය පද්ධතිය බටහිර වෙදකම, දේශීය ආයුර්වේද, යුනානි හා වෙනත් වෛද්‍ය ක්‍රමවලින් සමන්විත වන අතර රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යන දෙඅංශයෙන්ම සේවා සපයනු ලබයි. සෞඛ්‍ය දර්ශක පිළිබඳව සැලකීමේ දී අනෙකුත් සම මට්ටමේ රටවල්වලට සාපේක්ෂ ව ශ්‍රී ලංකාව ඉහළ මට්ටමක පවතින නමුත් සෞඛ්‍ය අංශයේ අභියෝග හා ගැටලු රාශියක් පවතී. බෝ නොවන රෝග ව්‍යාප්තිය, වයස්ගත ජනගහනය ඉහළ යෑම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය අඩුවීම, මානව හා භෞතික සම්පත් හිඟ වීම ඉන් සමහරකි. ආර්ථික වර්ධනය සඳහා සෞඛ්‍ය අංශයේ දායකත්වය සැලකිල්ලට ගෙන රජය විසින් මහජනතාවගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය වර්ධනය කිරීම අරමුණු කරගත් ඵලදායී ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අඛණ්ඩව සිදු කළ යුතු වේ.

මූලාශ්‍ර

1. වාර්ෂික වාර්තාව - 2021 (2022) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, කොළඹ
2. වාර්ෂික වාර්තාව - 2020 (2021) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, කොළඹ

3. ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික හා සමාජ සංඛ්‍යාන - 2021, (2022), ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
4. Annual Health Bulletin - 2018 and 2019, Ministry of Health, Colombo
5. Arcand, J L (2001), 'Undernourishment and Economic Growth', Food and Agriculture Organization, United Nations
6. Barro R J (2013), 'Health and Economic Growth', Annals of Economics and Finance 14 - 2, Harvard University, Pp 329 - 366
7. Gallup J K and Sachs J D (2001), 'The Economic Burden of Malaria', American Journal of Tropical Medicine and Hygiene
8. Heller P (2005) 'Understanding Fiscal Space', Policy Discussion Paper PDP/05/4, International Monetary Fund, Washington DC
9. Preston S H (1975), 'The Changing Relation Between Mortality and Level of Economic Development', Population Studies, Volume 29, No 2, Pp 231 - 248
10. Spence M and Lewis M (2009), 'Health and Growth', The International Bank for Reconstruction and Development, World Bank
11. Sri Lanka Demographic and Health Survey Report - 2016 (2017), Department of Census and Statistics, Sri Lanka
12. Sri Lanka Health System Review, Health Systems in Transition, (2021), Volume 10, Number 1, ISBN 978-92-9022-853-0

තේජා පත්බේරිය
හිශේෂ අධ්‍යක්ෂිකා, මූල්‍ය මුද්ධි ඒකකය

මූල්‍ය වංචාවල [Financial Scams] භෞද්‍රෂ භෞචී ඝට්ඨට දැනගත යුතු කාරණා

හැඳින්වීම:

මූල්‍ය වංචාවන් ශ්‍රී ලංකාවේ මෙන්ම ලොවපුරා අනෙකුත් රටවල ද මේ දිනවල බහුලව ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. මූල්‍ය වංචාවක් යනු යමෙකු හෝ කිසියම් කණ්ඩායමක් විසින් නීතිවිරෝධී ලෙස, අසාධාරණ හෝ අයථා අයුරින් අන් අයෙකුගේ මුදල් හෝ වෙනත් දේපළක් සිය පරිහරණය සඳහා යොදා ගැනීමයි. මෙවන් මූල්‍ය වංචාවන්ට නිදසුන් ලෙස, රන් භාණ්ඩ, ජංගම දුරකථන හෝ විදේශ මුදල් වැනි වටිනා ද්‍රව්‍ය යමෙකුට එවීමට පොරොන්දු ලබා දී එම ද්‍රව්‍ය එවනු ලබන පාර්සල් නිෂ්කාශන ගාස්තු හෝ තැපැල් ගාස්තු වශයෙන් යම් මුදලක් ඔවුන්ගේ ගිණුමකට තැන්පත් කරන ලෙස වංචනිකව උපදෙස් ලබා දී මුදල් ගිණුම්ගත කල පසු එකී භාණ්ඩ පොරොන්දු වූ පරිදි නොඑවා පැහැර හැරීම සහ ඉන්පසුව ඔවුන්ව සම්බන්ධකර ගැනීමටවත් නොහැකි වීම, මුදල් තැන්පතු සඳහා ඉහළ ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන බව පවසා විවිධ පුද්ගලයන්ගෙන් මුදල් රැස් කර එලෙස ලබා ගත් මුදල් සහ පොරොන්දු වූ පරිදි ඉහළ ප්‍රතිලාභ ද ලබා නොදී වංචනික ලෙස පලා යාම ආදිය දැක්විය හැකිය. එසේම, තහනම් පිරමීඩ ක්‍රම ද මේ අයුරින්ම වංචනික ලෙස ක්‍රීයාත්මක වනු දැක ගත හැකිය. නූතනයේදී සිසු යෙන් වෙනස් වන තාක්ෂණය මෙන්ම මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ නව ප්‍රවණතා වලට සමගාමීව මෙලෙස ජනතාව රැවටිය හැකි වංචා සහගත ආයෝජන, ඔට්ටු ඇල්ලීම්, ලොතරියා දිනුම් ඇදීම් මෙන්ම ත්‍යාග දිනුම් ලබා දීම් ආදී වංචාවන්හි ද සිසු වර්ධනයක් දක්නට ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියන්ගේ යහපත උදෙසා ඔවුන්ගේ දැන ගැනීම පිණිස මෙවැනි මූල්‍ය වංචා සිදුකිරීමට බහුලව භාවිතා වන මාධ්‍ය සහ, මූල්‍ය වංචා සිදු කරනු ලබන ක්‍රම පිළිබඳව මෙන්ම එවැනි මූල්‍ය වංචාවලට හසු නොවී සිටීමේදී ඔබ විසින් කළයුතු සහ නොකළ යුතු දෑ පිළිබඳව මෙම ලිපියෙන් කෙටියෙන් විස්තර කෙරෙනු ඇත.

මූල්‍ය වංචා සඳහා බහුලව භාවිතා වන මාධ්‍ය මොනවාද?

වංචාකරුවන් මහජනතාව වෙත ළඟා වීමට හෝ ඔවුන්ව සම්බන්ධ කර ගැනීමට සහ වංචාවන් සිදු කිරීමට විවිධ මාධ්‍ය භාවිත කරනු ලබයි. මෙලෙස වංචනික අරමුණු සඳහා අනිසි ලෙස භාවිතා කළ හැකි මාධ්‍ය වර්ග මොනවාදැයි අපි දැන් සලකා බලමු. “අන්තර්ජාලය” අද වන විට මූල්‍ය වංචාවලට මහඟු තෝතැන්නක් වී ඇති එවැනි එක් මාධ්‍යයකි. මිනිසුන් අන්තර්ජාලය භාවිතා කරන විට හෝ ඒ හරහා ගනුදෙනු කරන විට, ආකර්ෂණීය දීමනා ලබාදෙන බව පැවසෙන විවිධ වංචාසහගත දැන්වීම් දිස්වන අතර, එවැනි දීමනා ලබා ගැනීමට එම දැන්වීම් මඟින් ලබා දී ඇති උපදෙස් අන්තර්ජාලය භාවිතා කරන අයෙකු විසින් අනුගමනය කරන්නේ නම්, එවන් පුද්ගලයන් තමන් විසින්ම තම මුදල් අවදානමට ලක් කර ගනු ඇත. අන්තර්ජාල කුල ඇති “වෙබ් අඩවි” ද මෙලෙසම මූල්‍ය වංචාකරුවන්ගේ තෝතැන්නක් බවට පත්ව ඇති අතර භාණ්ඩ විකුණුම් වෙබ් අඩවි මෙහි ලා සුවිශේෂී වේ. මෙම වෙබ් අඩවි භාවිත කිරීමේදී ගෙවීම් සඳහා භාවිත කරන විද්‍යුත් මුදල් පැවරුම් කාඩ්පත්වල (debit or credit cards) තොරතුරුවලට මෙම වංචනිකයන් රහසිගතව ප්‍රවේශ වී ඒවායෙහි විස්තර සොරකම් කරගෙන එම කාඩ්පත් හිමිකරුවන්ගේ දැනුමකින් තොරව වෙනත් භාණ්ඩ සඳහා මුදල් ගෙවීම ආදිය මඟින් මෙවන් වෙබ් අඩවි පරිශීලකයින්ගෙන් මුදල් සොරාගත් අවස්ථා දක්නට ලැබේ. “සමාජ ජාල” ද මූල්‍ය වංචා සඳහා බහුලව යොදා ගැනෙන තවත් එක් මාධ්‍යයකි. වංචනික ක්‍රියා පිළිබඳ අවබෝධයක් නොමැතිව මෙම සමාජ ජාල භාවිත කරන ඇතැම් පුද්ගලයන් මෙවැනි වංචනික ක්‍රියාවලට පහසුවෙන් ගොදුරු වේ. “ජංගම දුරකථන” ද මෙලෙසම මූල්‍ය වංචා සඳහා බහුලව භාවිතා වන උපකරණයකි. ජංගම

දුරකථන මගින් විවිධ පුද්ගලයන් වෙත එවනු ලබන කෙටි පණිවිඩයක් හරහා අවසානයේ ඔබ විශාල මූල්‍ය වංචාවක ගොදුරක් බවට පත්විය හැක. “පුවත්පත් සහ සඟරා” වැනි මුද්‍රිත මාධ්‍ය ද මූල්‍ය වංචා සඳහා ප්‍රවලිතව යොදා ගනු ලබයි. එවැනි මාධ්‍යවල පළවන දැන්වීම් හරහා ලබා දෙන දුරකථන අංක සහ තැපැල් ලිපිනයන් මගින් තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීමෙන් පසු වංචනිකයින් අහිංසක පුද්ගලයින් රවටා ඔවුන්ගේ මුදල් වංචා සහගත ලෙස ලබා ගැනීමට උත්සාහ දරා ඇති අවස්ථා බහුලය. එසේම, “ගුවන්විදුලිය, රූපවාහිනිය හෝ යූ ටීයූබ්” වැනි ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය හරහා ද වංචාකරුවන් විසින් මුදල් ගෙවා වෙළඳ දැන්වීම් විකාශනය කරවාගෙන ඒ හරහා අනිසි ලෙස පුද්ගලයින් වංචාවන්ට ගොදුරු කරගෙන ඇති අවස්ථා දකින්නට අසන්නට ලැබේ. විවිධ මාධ්‍ය හරහා මෙවැනි ප්‍රචාර සහ දැන්වීම්/පණිවුඩ ලබා දීම මගින් මහජනතාවගේ විශ්වාසනීයත්වය දිනාගෙන එය ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් ඔවුන් රවටා මුදල් උපයා ගැනීම මූල්‍ය වංචාකරුවන්ගේ අරමුණයි.

මූල්‍ය වංචා සිදුකිරීමේදී බහුලව භාවිතා කරනු ලබන ක්‍රම:

ඉහත සාකච්ඡා කරන ලද විවිධ මාධ්‍ය භාවිතා කරමින් වංචනික පුද්ගලයන් විසින් විවිධ ආකාරයේ මූල්‍ය වංචා සිදු කරනු ලැබේ. ඔවුන් වැඩි වශයෙන් භාවිතා කරනු ලබන එවැනි ක්‍රම කිහිපයක් දැන් සලකා බලමු.

a) කෙටි පණිවිඩ එවීම මගින් සිදුකරන වංචාවන්:

තමන් විශාල ත්‍යාගයක් හෝ ලොතරැයියක් දිනාගෙන ඇති බව හෝ විශාල තෑග්ගක් ලැබීම සඳහා දිනුම් ඇදීමකින් යම් පුද්ගලයෙකු තෝරාගෙන ඇති බව පවසමින් වංචාකරුවන් විසින් තෝරා ගත් පිරිසකට දුරකථන කෙටි පණිවුඩ, WhatsApp හෝ Viber පණිවිඩ නැතහොත් විද්‍යුත් තැපැල් පණිවුඩ යවනු ලැබීම බහුලව දැක ගත හැකි ක්‍රමයකි. එකී අති විශාල මුදල හෝ වටිනා ත්‍යාගය දිනා ගැනීමට තෝරාගෙන ඇත්තේ තමන් සහ තවත් සීමිත පිරිසක් පමණක් බවට මෙම කෙටි පණිවුඩ හරහා ඔවුන් සඳහන් කර යවනු ලබයි. වංචාකරුවන් විසින් ලබා දෙන තොරතුරු ඉලක්කගත කර ඇති පුද්ගලයා හෝ පුද්ගලයන් නිසැකවම විශ්වාස කරන ආකාරයට මෙම කෙටි පණිවුඩ ලිවීමට යොදා ගන්නා භාෂාව මනාව හැසිරවීමට ඔවුන් වග බලා ගනියි. යම් අයෙකු ඔවුන්ගේ මුල් ම කෙටි පණිවිඩයට පිළිතුරු වශයෙන්

යම් කෙටි පණිවුඩයක් ඔවුන්ට යොමුකරන්නේ ද ඉන් අනතුරුව ඔවුන් එම පුද්ගලයන් සමඟ සාමාන්‍යයෙන් පණිවිඩ කිහිපයක් හුවමාරු කර ගනු ඇත. මෙහිදී එම පුද්ගලයන් විසින් ඔවුන්ගේ ඉල්ලීම් ප්‍රතික්ෂේප නොකරන ආකාරයට එකී පුද්ගලයන් සමඟ ශක්තිමත් සබඳතාවක් ගොඩනගා ගැනීම සිදු කරනු ඇත. ඉන් අනතුරුව ඔවුන් සිදු කරන්නේ ඒ ඒ පුද්ගලයා විසින් දිනා ගෙන ඇතැයි පැවසෙන යම් මුදලක් හෝ ත්‍යාගයක් ඔවුන් වෙත භාරදීම සඳහා මූලික ගෙවීමක් හෝ ගාස්තුවක් ඉල්ලා සිටීමයි. මෙය තැපැල් ගාස්තු, කුරියර් ගාස්තු, රේගු ගාස්තු හෝ ගෙවිය යුතු බදු මුදලක් ආදී ඕනෑම ස්වරූපයක් විය හැකිය. මේ සඳහා ඔවුන් එම පුද්ගලයන්ට බැංකු ගිණුම් අංකයක් ද ලබා දෙනු ඇති. ඇතැම් විට දෙවන වර මුදල් තැම්පත් කිරීමක් ඉල්ලා සිටියහොත් ඒ සඳහා මුල් අවස්ථාවේදී මුදල් තැම්පත් කිරීම සඳහා ලබා දී ඇති බැංකු ගිණුම් අංකයට වඩා වෙනස් ගිණුම් අංකයක් ලබා දෙනු ඇති. සාමාන්‍ය ජනතාව මෙන්ම අප රටෙහි වෘත්තිකයන් ද මෙවැනි වංචාකරුවන්ගේ ගොදුරු බවට පත් වී දුක්මහන්සියෙන් උපයාගත් මුදල් අහිමි කරගත් අවස්ථා ඕනෑ තරම් තිබේ. මෙවන් අවස්ථාවලදී, ඔවුන් පවසන්නේ එම ඉල්ලා සිටින මුදල ගෙවීමට යම් පුද්ගලයෙකු ප්‍රමාද කළහොත් ඔහුට හෝ ඇයට එම මුදල ලබා ගැනීමේ අනඟි අවස්ථාව අහිමි වී යා හැකි බව යි. එසේ පවසමින් ඉතා කඩිනමින් මුදල් තැම්පත් කිරීම අවශ්‍යබව පවසා ඉතාම හදිසිසි කලබලකාරිත්වයක් ඇති කරනු ඇති. මෙම අවස්ථාව සඳහා ඉතා කුඩා පිරිසක් පමණක් තෝරාගෙන ඇති බව යම් අයෙකුට දන්වා සිටින විට, අනෙක් අය එකී පාර්සලය හෝ තෑග්ග ලබා ගැනීමට පෙර, මුදල් ගෙවීම සිදුකර එම ත්‍යාගය හෝ මුදල් තමා සතුකර ගැනීම සඳහා දෙන ලද උපදෙස් පිළිපැදීමට තරම් මෙම වංචනිකයින්ගේ වදන් විස්වාස කිරීමට බොහෝ පුද්ගලයින් පෙළඹෙනු ඇත.

b) සමාජ මාධ්‍ය හරහා ගොඩනගා ගනු ලබන මිත්‍රත්වයන් හරහා කරනු ලබන මූල්‍ය වංචාවන්:

වංචාකරුවන් විවිධ නම්වලින් පෙනී සිට පුද්ගලයින් සමඟ සමාජ මාධ්‍ය තුළ මිත්‍රත්වයන් ඇති කර ගනී. ඉන් අනතුරුව ඔවුන් එකී පුද්ගලයින් සමඟ යම් කාලයක් පුරාවට සුභද පණිවිඩ, තොරතුරු සහ ඡායාරූප හුවමාරු කර ගනී. නුදුරු අනාගතයේ දී ඔවුන් ජීවත් වන රටවලට සංක්‍රමණය වීමට හෝ රැකියා අවස්ථාවක් සොයා ගැනීමට ඔවුන් එකී පුද්ගලයින්ට උදව් කරන බවට වංචනික වූ ඇතැම් විට පොරොන්දු වනු ද ඇති.

මෙවන් වංචනිකයින් විසින් තරුණයන් විවාහ කර ගන්නා බවට පොරොන්දු ලබා දුන් අවස්ථා ද තිබේ. තමා එසේ මිත්‍ර වී සිටින පුද්ගලයා වෙනුවෙන්ම මිලදී ගත් බව කියමින් පාර්සල් කරන ලද වටිනා භාණ්ඩවල පින්තූර ඔවුන් වෙත ඉන් අනතුරුව ලබා දෙනු ඇත. ඇතැම් විට එම පාර්සල් වල ඔහුගේ/ඇයගේ පුද්ගලික ලිපිනය පවා ලියා ඒවායෙහි ඡායාරූප ද ඔහුට/ඇයට යවනු ඇත. ඉන්පසු පාර්සලය ලබා ගැනීම සඳහා ඒවා බෙදා හැරීමට තෝරාගෙන ඇති කුරියර් සමාගම් වෙත යන ලෙස ඔවුන්ගෙන් ඉල්ලා සිටිනු ඇත. ඒ යාමට පෙර ඔවුන් ඒ අයට කියා සිටින්නේ අනපේක්ෂිත ලෙස කුරියර් ගාස්තුවක්/භාණ්ඩ මුදා ගැනීමේ ගාස්තුවක් ලංකාව තුළදී ගෙවීමට සිදුව ඇති බවයි. මේ වන විට ඒ ඒ පුද්ගලයින් ඔවුන් සමඟ ගොඩනගාගෙන ඇති දැඩි සම්බන්ධය හෝ මිත්‍රත්වය නිසා ඔවුන්ගේ මේ උගුලට හසු වී ඔවුන් පවසන ප්‍රමාණයක මුදලක් වුව ලබා දෙනු ලබන බැංකු ගිණුමක තැම්පත් කිරීමට පවා පෙළඹිය හැකිය. යම් අයෙකු මෙලෙස මුදල් තැම්පත් කල වහාම ස්වයංක්‍රීය ගනුදෙනු යන්ත්‍ර (ATM) හරහා එම මුදල් තැම්පතු පිටතට ගැනීමට මෙම වංචනිකයින් ඒ වන විටත් සූදානම්ව සිටිනු ඇත.

c) අන්තර්ජාල වෙබ් අඩවි හරහා භාණ්ඩ විකුණනු ලබන මුඛාවෙන් කරනු ලබන මූල්‍ය වංචාවන්:

ඇතැම් විට පුද්ගලයින් විවිධ වෙබ් අඩවි හරහා භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම සඳහා භාණ්ඩ තෝරාගෙන ඇණවුම් කිරීමට අවශ්‍ය අත්තිකාරම් ද ගෙවා ඇතත්, ඔවුන්ට බලාපොරොත්තු වූ පරිදි භාණ්ඩ නොලැබී යා හැකිය. අත්තිකාරම් ගෙවීමෙන් පසු, එවැනි විකුණුම්කරුවන් තවදුරටත් එම වෙබ් අඩවියේදී ඔවුන්ට දැකගත නොහැකි විය හැකිය. විවිධ වෙළඳ නාම භාවිතා කරමින් ඔවුන් මෙලෙසටම නැවත නැවතත් වෙනත් වෙබ් අඩවි තුළ මිනිසුන් නොමඟ යවනු ඇත. වයෝවෘද්ධ පුරවැසියන් බොහෝ විට මෙවැනි වංචාවල ඉලක්ක බවට පත්ව ඇත.

d) උසස් අධ්‍යාපන අවස්ථා ලබා දීමට වන පොරොන්දු හරහා සිදුකරන මුදල් වංචාවන්:

විශේෂයෙන්ම උසස් අධ්‍යාපනය හැදෑරීමට කැමති තරුණ තරුණියන් මෙලෙස උසස් අධ්‍යාපන අවස්ථා සපයා දෙන මුඛාවෙන් පෙනී සිටින වංචාකරුවන්ගේ ඉලක්කයන් බවට පත්ව ඇත. අන්තර්ජාලය හරහා ද පුවත්පත් දැන්වීම් මගින් ද දැන්වීම් පළ කොට අවශ්‍යතා ඇති තරුණ තරුණියන් සම්බන්ධ කරගෙන උසස් අධ්‍යාපන අවස්ථා ලබා දෙන බවට පොරොන්දු

දී ඔවුන්ගේ දෙමාපියන්ගේ මුදල් වංචා කළ අවස්ථා ඔනෑතරම් තිබේ.

e) රැකියා අවස්ථා ලබා දෙන බවට පොරොන්දු වී සිදුකරන මූල්‍ය වංචාවන්:

විදේශ රටවල හෝ විවිධ දේශීය ආයතනවල රැකියා අවස්ථා ලබා දෙන බවට සඳහන් නොයෙකුත් දැන්වීම් පළකරමින් තරුණ තරුණියන් රවටා මුදල් වංචා කර ඇති අවස්ථා මේ දින වල බහුලව දක්නට ලැබේ. ඇතැම් තරුණියන් තම රන් ආභරණ පවා උකස් කර මෙවැනි වංචාවලට ගොදුරු වූ තත්ත්වයන් පිළිබඳ උදාහරණ බහුලවීම බේදනීය තත්ත්වයකි.

f) නිදන්ගත රෝග හෝ දුර්වල සෞඛ්‍ය ගැටලු ඇති පුද්ගලයින් ඉලක්ක කර සිදු කරනු ලබන මූල්‍ය වංචාවන්:

සමාජයේ වඩාත්ම අවදානමට ලක්ව ඇති දරුණු ලෙස රෝගාකූර වූ පුද්ගලයින් පවා මූල්‍ය වංචාවන්ට ගොදුරු වී ඇති බව පැවසීම කණගාටුවට කරුණකි. මෙවැනි අසරණ රෝගීන් රවටා ඔවුන් විසින් එකතුකරගනු ලැබූ මුදල් වංචා කර ඇත්තේ මෙම දුප්පත් රෝගීන්ට ආධාර කළ හැකි විදේශ රටවල වෙසෙන ධනවතුන් සොයා දෙන බවට රවටමිනි. ඔවුන්ගේ OTP ඇතුළු බැංකු ගිණුම් තොරතුරු ද ඔවුන් රවටා ලබාගෙන සමාජ මාධ්‍ය ජාල හරහා ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා සඳහා එකතු කර ගනු ලැබූ මුදල් කොල්ලකෑමට මෙම මූල්‍ය වංචා කරුවන් පෙළඹී සිටී.

g) ක්‍රිප්ටෝ මුදල් ආයෝජන මුඛාවෙන් සිදු කෙරෙන මූල්‍ය වංචාවන්:

දැනට ලොව පුරා රටවල් රැසක ව්‍යාප්ත වෙමින් පවතින ක්‍රිප්ටෝ මුදල් හෝ ක්‍රිප්ටෝ මුදල් ආයෝජන ක්‍රමවලට මුඛා වී මූල්‍ය වංචා රැසක් සිදු කෙරෙන බව අනාවරණය වී ඇත. විශේෂයෙන්ම ක්‍රිප්ටෝ මුදල් ආයෝජන මුඛාවෙන් සිදු කෙරෙන පිරමීඩ වැනි තහනම් යෝජනා ක්‍රම හා සම්බන්ධ වීමට ඔබට ලැබිය හැකි ආරාධනා පිළිබඳව දැනුවත් වීම වැදගත් වේ.

ඔබ මූල්‍ය වංචාවක ගොදුරක් නොවීමට හම්:

- මුදල් පිළිබඳ ඇති අධික තණ්හාව වංචාවන්ට ගොදුරු වීමට ඇති ප්‍රධානම අනතුරු ඇඟවීමකි:

මුදල් සහ අනෙකුත් වටිනා භාණ්ඩ වලට පුද්ගලයන්ගේ ඇති ගිජුකම හේතුවෙන් බොහෝ පුද්ගලයින්

වංචනිකයින්ගේ රැවටීම් හමුවේ තමා විසින් ඉතා වෙහෙස මහන්සි වී උපයාගත් ධනය විනාශ කර ගැනීම දැක ගත හැකිය.

- පහසුවෙන් හෝ ක්ෂණිකව මුදල් ඉපැයීමට හැකි බවට පුද්ගලයන් තුළ පවතින ව්‍යාජ විශ්වාස:

දිනුම් ඇදීම්, ත්‍යාග හිමිකම් ආදිය මාර්ගයෙන් විශාල මුදල් ප්‍රමාණයක් හෝ වෙනත් දේපළක් එකවර උපයා ගැනීමට ඇති පහසු ක්‍රම පිළිබඳ කිසියම් ව්‍යාජ විශ්වාසයකින් ඇතැම් පුද්ගලයන් ජීවත් වේ. මෙවැනි මූල්‍ය වංචාවන්ට ගොදුරු වන බොහෝ දෙනෙකුට ලොතරැයියක්, ත්‍යාගයක් හෝ දිනුම් ඇදීමක් හරහා ඉතා පහසුවෙන්, ක්ෂණිකව අති විශාල ධනයක හෝ මුදලක හිමිකරුවෙකු වීමේ ආශාව පැවති බව පෙනී යයි. එවැනි ව්‍යාජ සිහින වල අවසානය නිසැකවම ඔබේ ධනය විනාශ කර දමනු ඇත.

- අඩු මූල්‍ය සාක්ෂරතාව හේතුවෙන් මූලාවට පත් වීම:

බැලූ බැල්මට සැබෑ ආයෝජන අවස්ථා ලෙස පෙනෙන වංචනික ආයෝජන ක්‍රම නිර්මාණය කිරීමට මූල්‍ය වංචාකරුවන්ට හැකි බැවින් මුදල් සඳහා ඇති ගිජුබව යටපත් කර ගනිමින් සාධාරණ, බුද්ධිමත් තීරණ ගැනීමේ හැකියාව අප සියලු දෙනාම වර්ධනය කර ගත යුතුය. ඔබගේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව යම් ඉහළ මට්ටමක පවතින්නේ නම් මෙවැනි වංචනිකයින්ට ඔබව රැවටීමට අපහසු වනු ඇත.

- ඔබගේ බැංකු ගිණුම් වල තොරතුරු, රහස්‍ය මුරපද සහ ඔබට බැංකුවෙන් ගනුදෙනු කිරීම සඳහා ලැබෙන OTP ආදිය කිසි විටකත් කිසිවෙකු සමඟ බෙදා නොගත යුතුය:

පුරවැසියන් තම බැංකු ගිණුම් තොරතුරු, පරිශීලක නාම, මුරපද, OTP යනාදිය ආරක්ෂිතව භාවිතා කිරීමේ වැදගත්කම සහ එවැනි තොරතුරු අන් අය සමඟ බෙදා නොගැනීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව ඉතාම හොඳින් දැනුවත් විය යුතුය. එවැනි තොරතුරු අන් අය සමඟ බෙදා ගැනීමෙන් ඔබේ බැංකු ගිණුමෙහි පවතින මුදල් ඔබගේ දැනුමකින් තොරව වුවද ඔවුන්ට රිසි සේ ලබා ගැනීමට අවස්ථාව ඔබ විසින්ම උදා කර දෙනු ඇත.

- ඉහළ ප්‍රතිලාභ ලබා දෙනවා යැයි පොරොන්දු ලබා දෙන ආයෝජනා ගැන ප්‍රවේශම් වන්න:

විවිධ මාදිලියේ ආයෝජන අවස්ථා පිළිබඳව විශේෂයෙන් ඉතා ඉහළ ප්‍රතිලාභ ලබා දෙන මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ මුදල් යෙදවීම් තීරණ ගැනීමේදී ඔබ හොඳින් දැනුවත්ව තීරණ ගැනීම කළ යුතු අතර අන් අයගේ වචන, ඥාතීන් හෝ මිතුරන්ගෙන් ලැබෙන තොරතුරු මත පමණක් පදනම්ව තීරණ නොගෙන ඔබ ඥානවත්තව ක්‍රියා කළ යුතුය.

- යමෙකු දැනටමත් මූල්‍ය වංචාවකට හසුවී ඇතිනම් ළඟම ඇති පොලිස් ස්ථානයට පැමිණිලි කරන්න:

යමෙකු දැනටමත් මෙවැනි මූල්‍ය වංචාවකට හසු වී ඇත්නම්, ඔහු/ඇය රටෙහි වගකිවයුතු පුරවැසියෙකු ලෙස ළඟම ඇති පොලිස් ස්ථානයට පැමිණිලි කළ යුතුය. එම මූල්‍ය වංචාව සඳහා බැංකු ගිණුමක් භාවිතාකොට ඇත්නම් ඒ බව එකී අදාළ බැංකු ආයතනයට ද දැනුම් දිය යුතුය. එසේම ඔවුන් ශ්‍රී ලංකා රේගුව වැනි ආයතනවල නම් හෝ කිසියම් පුද්ගලික කුරියර් සේවාවක නම් හෝ ලිපිනයන් මේ සඳහා යොදා ගත්තේ නම් ඒ ආයතන ද දැනුවත් කිරීමට කටයුතු කරන්න. තවද, ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයට එවත් මූල්‍ය වංචා වල තොරතුරු වාර්තා කරන ලෙස ද නිර්දේශ කෙරේ. ඔබ ප්‍රදේශයේ ග්‍රාම නිලධාරීවරයා දැනුවත් කිරීමට කටයුතු කරන්නේ නම්, ඔහු එවැනි මූල්‍ය වංචා තම ප්‍රදේශය තුළ පවතින බවත් ඒවායෙන් ප්‍රවේශම් වෙන ලෙසත් ඔබ ප්‍රදේශවාසීන්ට දැනුම් දෙනු ඇති.

- දැනුම ඇති අයගෙන් ලැබෙන උපදෙස් පිළිපදින්න:

ඇතැම් බැංකු ආයතන ප්‍රකාශ කර සිටින්නේ මෙවැනි සැකකටයුතු මූල්‍ය වංචාකරුවන්ගේ ගිණුම්වලට මුදල් තැන්පත් කිරීමට පැමිණෙන තම ගනුදෙනුකරුවන්ට ඔවුන්ගේ මුදල් නොලැබී යාමේ හැකියාව සහ අවදානම පිළිබඳව ඇතැම් විට දැනුවත් කළ ද ඔවුන් ස්ව කැමැත්තෙන්ම එවැනි ගිණුම්වලට මුදල් තැම්පත් කරන බවයි. එවන් දැනුවත් කිරීම් නොසලකා අවදානම ගැනීම හේතුවෙන් අවසානයේ ඔවුන් තම ධනය අහිමි කර ගනී.

- නාඳුනන පුද්ගලයින්ගේ විද්‍යුත් තැපෑල හරහා ලබා දෙන උපදෙස් අනුගමනය නොකරන්න:

විද්‍යුත් තැපෑල හරහා සිදුවන මූල්‍ය වංචා වළක්වාගැනීම සඳහා, නාඳුනන පුද්ගලයින් හෝ නාඳුනන පාර්ශ්වයන් විසින් එවන ලද විද්‍යුත් තැපෑල්

පණිවුඩ විවෘත නොකිරීම සහ එවැනි විද්‍යුත් තැපෑල හරහා ඔබට ලබා දෙන උපදෙස් අනුගමනය නොකිරීම වැනි ආරක්ෂක පියවරයන් ගත යුතුය.

- අන්තර්ජාලය තුළ ඇති තමන්ට නුහුරු වෙබ් අඩවිවලින් මිලදී ගැනීම් සිදුකිරීමට පෙර දැනුවත් වෙන්න:

එසේම, ඔබට නුහුරු වෙබ් අඩවිවලින් මිලදී ගැනීම් කිරීම අවම කිරීම මෙන්ම එවැනි වෙබ් අඩවි තුළ මිලදී ගැනීම් සඳහා ඔබගේ ක්‍රෙඩිට් කාඩ්පත් භාවිතා නොකිරීමට ප්‍රවේශම් වන්න. යම් විකුණුම් වෙබ් අඩවියක් සමඟ ගනුදෙනු කිරීමට හෝ ගෙවීමක් කිරීමට පෙර ඒවායෙහි සත්‍යතාව තහවුරු කරගැනීම ඉතාම වැදගත් වේ.

- හැඳුනුම්පත් තොරතුරු සොරකම් කිරීම් ගැන දැනුවත් වන්න:

ඔබගේ ගිණුම් අංක, පරිශීලක නාමය, මුරපද, මෙන්ම නැතිවූ/සොරාගත් හෝ අස්ථානගත වූ

ජාතික හැඳුනුම්පත් විස්තර වැනි තොරතුරු මූල්‍ය වංචාකරුවන් විසින් ඔබේ අනුදැනුමකින් තොරව බැංකු ගිණුම් විවෘත කිරීමට යොදා ගත හැක. වංචනිකව ඔවුන් විසින් උපයන මුදල් එම ගිණුම් වලට තැන්පත් කරවාගෙන ක්ෂණිකවම හරපතක් මගින් තමන්ට ලබා ගැනීමට වංචනිකයින් නිතරම ක්‍රියා කරනු ඇත. තමන්ගේ තොරතුරු භාවිතා කර ගිණුම් ආරම්භ කර ඇති බැවින් අවසානයේ ඔබට නීතිමය අපහසුතාවයන්ට ද ලක්වීමට ඉඩ ඇත. එබැවින් ඔබගේ ජාතික හැඳුනුම්පත හෝ විදේශ ගමන් බලපත්‍රය නැති වුවහොත්, අස්ථානගත වුවහොත් හෝ සොරකම් කළහොත් වහාම ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන තම ප්‍රදේශයෙහි පොලිස් ස්ථානයේ පැමිණිල්ලක් සිදු කිරීමට මෙන්ම පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ඒ බව දැනුම් දී අස්ථානගත වූ හැඳුනුම්පත අවලංගු කර නව හැඳුනුම්පතක් නොපමාව ලබා ගැනීමට ද කටයුතු කළ යුතුය. එසේ නොමැති නම්, මූල්‍ය වංචාකරුවන්ට ඔබේ පුද්ගලික තොරතුරුවලින් ප්‍රයෝජන ගැනීමට ඔබ විසින්ම ඉඩ සලසා දෙනු ඇත.

වංචාවක ගොදුරක් වූ පසු තමන්ට සිදුවූ මූල්‍ය පාඩුව අයකර ගැනීමට උත්සාහ කරනවාට වඩා වැදගත් වන්නේ වගකීම් සහගත පුරවැසියෙක් වශයෙන් මෙවන් මූල්‍ය වංචාවල වින්දිතයන් බවට පත් නොවී සිටීමට තරම් සබුද්ධික වීමයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ සෞඛ්‍ය

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක් ප්‍රවර්ධනය කිරීම

කේ. ඒ. යූ. එස්. කේ. නිලකර්ම
නියෝජ්‍ය අධිකාරී
රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව

පසුබිම

රජය විසින් විවිධ මූල්‍ය මගින් ආදායම් රැස් කර ගැනීමට කටයුතු කරන අතර අයවැය හිඟය පියවීමේ ණය ගැනීම් මත රඳා පවතී. පසුගිය දශක තුනක පමණ කාලය සලකා බැලූ කල, රාජ්‍ය ආදායම දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ (ද.දේ.නි.) ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් දිගින් දිගටම පහත වැටී ඇති බව පෙනේ. මෙය ශ්‍රී ලංකාව වර්තමානයේ මුහුණ පා ඇති ආර්ථික අර්බුදය සඳහා බලපෑ ප්‍රධාන හේතුවක් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. 1989 දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 24.0ක් වූ රාජ්‍ය ආදායම් හා ප්‍රදාන අනුපාතය 2000 වසරේ දී සියයට 17.2ක් වූ අතර එය 2021 වසරේ දී සියයට 8.3 දක්වා පහත වැටුණි. ඒ අනුව, 2021 වසරේ දී ලෝකයේ රාජ්‍ය ආදායම අඩු ම රටවල් දහය අතරට ශ්‍රී ලංකාව පත් විය.¹

ගෝලීය ප්‍රමිති අනුව සලකා බැලීමේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආදායම ඉතා පහළ මට්ටමක පැවතුන ද, වරින් වර සකස් කරන ලද අයවැය ඇස්තමේන්තු සහ මධ්‍ය කාලීන සාර්ව රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමු මගින් ඉහළ මට්ටමක රාජ්‍ය ආදායමක් පුරෝකථනය කර තිබුණි. මේ අනුව, රාජ්‍ය ආදායම අයවැය ඇස්තමේන්තුවලට වඩා විශාල ලෙස පහළ වැටුණු අතර ම ඒ හා සමාන ව රාජ්‍ය වියදම් අඩු කර නොගත් බැවින් සහ රාජ්‍ය වියදම් සැලසුම් කළ මට්ටමට ආසන්න ව පැවතීම නිසා අයවැය හිඟය අපේක්ෂිත මට්ටමට වඩා ඉහළ අගයක් ගන්නා ලදී. ඒ අනුව, අයවැය හිඟය පියවා

ගැනීම සඳහා ණය ගැනීම් ඉහළ නැංවීමට සිදුවීමෙන් රාජ්‍ය ණය මට්ටම ශීඝ්‍ර ලෙස ඉහළ ගියේය. මෙම අහිතකර තත්ත්වය මැඩ පැවත්වීමට නම්, රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යසාධනය, ඒවායේ පුරෝකථනයන්ගෙන් සැලකිය යුතු ලෙස අපගමනය වන විට එම තත්ත්වය සමාලෝචනය කිරීමට සහ රාජ්‍ය වියදම කාලයක් පුරා අති විශාල ලෙස ඉහළ යෑම වළක්වා ගැනීම සඳහා නිල බලයක් සහිත ආයතනයක් පැවතිය යුතු ය. එවැනි ආයතනයක් මගින් අපගමන පිළිබඳ තොරතුරු රාජ්‍ය මූල්‍ය අධිකාරීන්ට ඉදිරිපත් කිරීමටත්, ඒවා කාර්යක්ෂමව කිරීමට අවශ්‍ය ප්‍රතිසංවිධාන හඳුනාගෙන අවශ්‍ය කටයුතු සිදුකොට නැවත රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වය අඛණ්ඩ ව යහපත් කරලීමටත් අවශ්‍ය බලතල ලබා දිය යුතු ය. එම ආයතනය රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳව ස්වාධීන ව විශ්ලේෂණය කිරීමටත් ඒවා විධිමත් කිරීමට හා ප්‍රමුඛතාගත කිරීමටත් වග කියනු ඇත. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන සංදර්භය තුළ, ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක් පිහිටුවීම වැදගත් වන අතර ඒ මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ප්‍රමුඛතාගත කිරීමටත්, රාජ්‍ය වියදම් පිහිටුවා ගත් සීමා තුළ පවත්වා ගැනීම සහතික කිරීමටත් උපකාරී වනු ඇත.

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන හැඳින්වීම

රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ ව විමසිලිමත් ව සොයා බැලීමේ (watchdog) කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබන, පක්ෂග්‍රාහී නොවන, තාක්ෂණික ආයතන

1. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, 2022

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන (Independent Fiscal Institutions / Councils) ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.² නැතහොත්, ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය, සැලසුම්, නීති සහ කාර්යසාධනය තක්සේරු කිරීම සඳහා නිල බලයක් සහිත ස්වාධීන, පක්ෂග්‍රාහී නොවන ආයතන ලෙස නිර්වචනය කළ හැකි ය.³

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනවල විකාශය

1936 වසරේ දී බෙල්ජියම්ේ ආරම්භ වූ High Council of Finance ආයතනය ලොව ප්‍රථම ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනය ලෙස සැලකේ.⁴ 2021 වන විට ලෝකයේ රටවල් 49ක ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන 51ක් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවතුණි (වගුව 1). මෙම ආයතනවලින් තුනෙන් දෙකක් පමණ ප්‍රමාණයක් 2007-2010 ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදයෙන් පසු පිහිටවන ලද ඒවා ය. සංවර්ධිත රටවල ද, බ්‍රසීලය, චීලී, ඉරානය, පීරු, සහ උරුගුවේ ආදී නැගී එන ආර්ථිකයන් හි මෙන්ම කෙන්යාව සහ වියට්නාමය වැනි සංවර්ධනය වෙමින් පවත්නා රටවලද ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන පිහිටුවා ඇති බව පෙනී යයි.

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනවල ප්‍රධාන කාර්යයන්⁵

- 1. රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති, සැලසුම් සහ කාර්යසාධනය පිළිබඳ ව ස්වාධීන ව විශ්ලේෂණය, සමාලෝචනය සහ අධීක්ෂණය සිදු කිරීම
- 2. සාර්ව ආර්ථික සහ/හෝ අයවැය පුරෝකථන සකස් කිරීම හෝ සමාලෝචනය කිරීම
- 3. මැතිවරණ සමයක දී සිදු කරන රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ද ඇතුළත් ව අයවැය සහ ප්‍රතිපත්ති යෝජනාවල පිරිවැය තක්සේරු කිරීම
- 4. ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් වෙත ප්‍රතිපත්ති විකල්ප පිළිබඳ ව උපදෙස් ලබා දීම

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන සඳහා මූලධර්ම

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන සඳහා මූලධර්ම 22ක් ප්‍රධාන ශීර්ෂ 9ක් යටතේ මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

² Beetsms R. සහ අන් අය, 2018
³ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, 2017
⁴ George G. සහ Bogdan C., 2020
⁵ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, 2013

1. දේශීය හිමිකාරිත්වය

ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක අවශ්‍යතාව පැන නැගිය යුතු වන්නේ රට තුළින් ම වන අතර, දේශපාලනික වශයෙන් ඒ සඳහා කැපවීම හා අනුමැතිය ලැබිය යුතු ය. එසේ ම, එහි ආයතනික කාර්යයන් තීරණය කිරීම රටෙහි රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව සහ විසඳුම් අපේක්ෂිත විශේෂ ගැටලු මත පදනම් විය යුතු ය.

2. ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතී බව

දේශපාලනික වශයෙන් සිය විශ්ලේෂණය සිදු නොකළ යුතු ය. තවද, ආයතනයේ ප්‍රධානීන් පත් කිරීම දේශපාලනික මැදිහත් වීමකින් තොර ව සිදු විය යුතු අතර එය දක්ෂතාව සහ තාක්ෂණික කුසලතා මත පදනම් විය යුතු ය. ආයතනයේ ප්‍රධානීන්ගේ ධුර කාලය සහ පත් කළ හැකි වාර ගණන කිසියම් නීතියක් මගින් පැහැදිලි ව දක්වා තිබිය යුතු අතර ධුර කාලය මැතිවරණ වක්‍රයට වඩා වෙනස් විය යුතු ය. ආයතන ප්‍රධානියාගේ තනතුර පූර්ණ කාලීන රැකියාවක් විය යුතු අතර ඒ සඳහා වැටුපක් ලබා දිය යුතු ය. ආයතන ප්‍රධානියාට කම්කරු නීතිවලට යටත් ව සිය සේවකයන් බඳවා ගැනීම හා ඉවත් කිරීම සඳහා පුළුල් නිදහස තිබිය යුතු ය. ආයතනයේ සේවකයින් දේශපාලන සම්බන්ධතාවලින් තොර ව දක්ෂතාව හා තාක්ෂණික හැකියාව මත බඳවා ගත යුතු ය.

3. නීතිමය බලතල

ආයතනයේ නීතිමය බලතල රටෙහි ඉහළ නීතියක් මගින් පැහැදිලි ව නිර්වචනය කර තිබිය යුතු ය. සාමාන්‍යයෙන් ලබා දිය යුතු වාර්තා හා විශ්ලේෂණ මොනවාද, ඒවා ඉදිරිපත් කළ යුත්තේ කාටද සහ ඒවා නිකුත් කළ යුතු කාල රාමුව ආදිය නිශ්චිත ව දැක්විය යුතු ය. එසේ ම, ආයතනයට අදාළ බලතලවලට අනුකූල ව තම අභිමතය පරිදි අවශ්‍ය වාර්තා හා විශ්ලේෂණ ඉදිරිපත් කිරීමට හැකියාව තිබිය යුතු ය. අයවැය ක්‍රියාවලිය සඳහා පැහැදිලි සම්බන්ධතාවක් බලතල තුළ අඩංගු විය යුතු ය. ආර්ථික හා අයවැය පුරෝකථන, පාදක පුරෝකථන, අයවැය යෝජනා පිළිබඳ විශ්ලේෂණය, රාජ්‍ය මූල්‍ය නීති හා අනුගත වන්නේදැයි හෝ අයවැය ඉලක්කවලින් අපගමනය වන්නේදැයි අධීක්ෂණය කිරීම, ප්‍රධාන යෝජනාවල පිරිවැය තක්සේරු කිරීම සහ තෝරාගත් ගැටලු විශ්ලේෂණය කිරීම යනාදිය මීට අයත් වේ.

4. සම්පත්

ආයතනයේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් සම්පත් වෙන් කළ යුතු ය. එසේම එම වෙන් කිරීම්

ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු ය. වර්ෂ කිහිපයක් සඳහා එසේ එකවර අරමුදල් වෙන් කිරීම මගින් දේශපාලනික පීඩනයන්ගෙන් මිදීමට අතිරේක ආරක්ෂාවක් ලැබේ.

5. නීති සම්පාදක සමග සම්බන්ධතාව

පාර්ලිමේන්තු කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය විශ්ලේෂණයන් සිදු කිරීමට ආයතනයට ප්‍රමාණවත් කාලයක් ලබා දිය යුතු ය. ඊට අමතරව, ආයතනය සහ පාර්ලිමේන්තු කමිටු අතර ඇති සම්බන්ධතාව නීතියෙන් පැහැදිලි ව දක්වා තිබිය යුතු ය.

6. තොරතුරු සඳහා ප්‍රවේශය

අයවැය සහ අනෙකුත් රාජ්‍ය මූල්‍ය යෝජනා සඳහා පාදක කරගත් ක්‍රමවේදය හා උපකල්පන ඇතුළත් ව අදාළ සෑම තොරතුරක් ම කාලීන ව ලබා ගැනීමේ හැකියාව නීතිය මගින් තහවුරු කර තිබිය යුතු ය. තව ද, රජයේ තොරතුරු සඳහා ප්‍රවේශ වීමට කිසියම් සීමා කිරීමක් ඇත්නම් එය නීතියෙහි පැහැදිලි ව සඳහන් කර තිබිය යුතු ය. පෞද්ගලිකත්වය සහ ජාතික ආරක්ෂාව සම්බන්ධ සංවේදී තොරතුරුවල සුරක්ෂිතභාවය සහතික කිරීම සඳහා මෙසේ සීමා කිරීම් පැනවිය හැකි ය.

7. විනිවිදභාවය

ආයතනයේ වැඩ කටයුතු හා මෙහෙයුම්වල සම්පූර්ණ විනිවිදභාවය මගින් ආයතනයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා වන අතර මහජන විශ්වාසය ගොඩ නැගෙයි. එසේ ම,

ආයතනයෙහි වාර්තා සහ විශ්ලේෂණයන් ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු අතර සෑම අයෙකුටම නොමිලේ ලබා ගත හැකි විය යුතු ය. අදාළ රජයේ වාර්තා සහ විශ්ලේෂණ නිකුත් කිරීම හා සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා ආයතනයේ ප්‍රධාන වාර්තා සහ විශ්ලේෂණ ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට නියමිත දින ක්‍රමානුකූල ව ස්ථාපනය කළ යුතු ය. ආයතනයේ වාර්තා සහ විශ්ලේෂණ ඔවුන්ගේ නමින් ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු ය.

8. සන්නිවේදනය

ආයතනය විසින් මාධ්‍ය, සිවිල් සංවිධාන සහ අනෙකුත් සම්බන්ධිත පාර්ශ්ව සමග ඵලදායී සන්නිවේදන මාර්ග ඇති කර ගත යුතු ය.

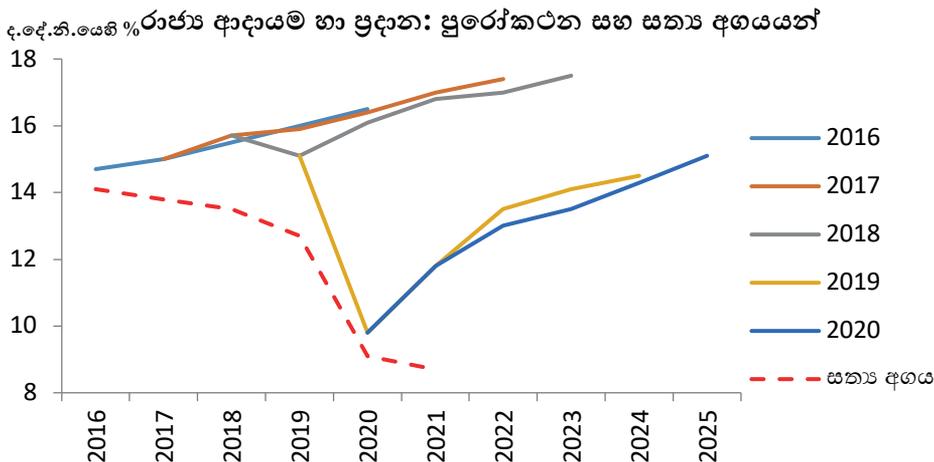
9. බාහිර පාර්ශ්ව විසින් ඇගයීම

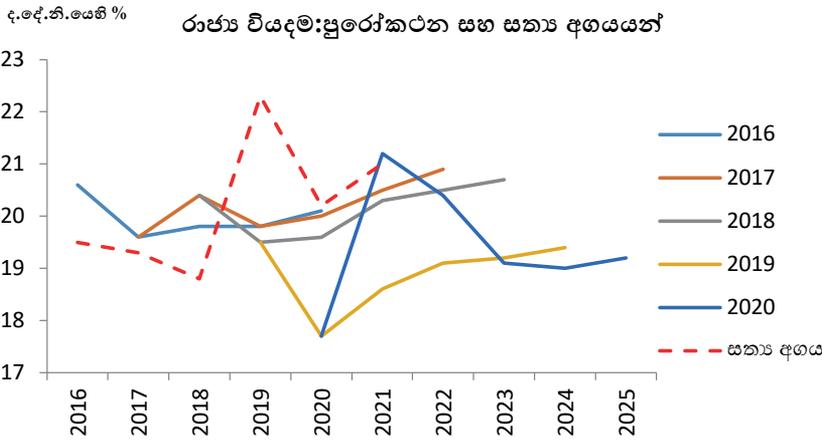
ආයතනය සිය වැඩ කටයුතු දේශීය හෝ විදේශීය බාහිර පාර්ශ්වයන් හෝ පාර්ශ්වයන් විසින් ඇගයීමට භාජනය කිරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතු ය.

ශ්‍රී ලංකාවට ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක අවශ්‍යතාවක් තිබේද?

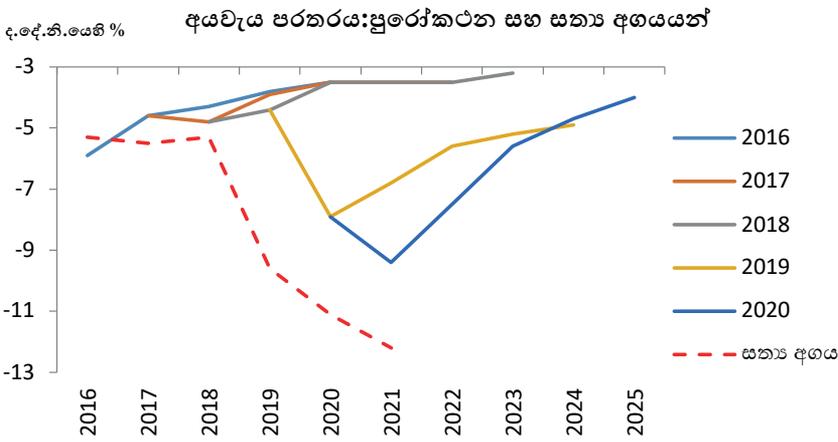
ශ්‍රී ලංකාවට රාජ්‍ය මූල්‍ය සම්බන්ධයෙන් ඇති ප්‍රධාන ගැටලුවක් වන්නේ අයවැය පුරෝකථනවලට වඩා සත්‍ය අගයයන් බොහෝ විට දුර්වල කාර්ය සාධනයක් පෙන්නුම් කිරීමයි.

රූප සටහන 1
අයවැය පුරෝකථන සහ සත්‍ය අගයයන්

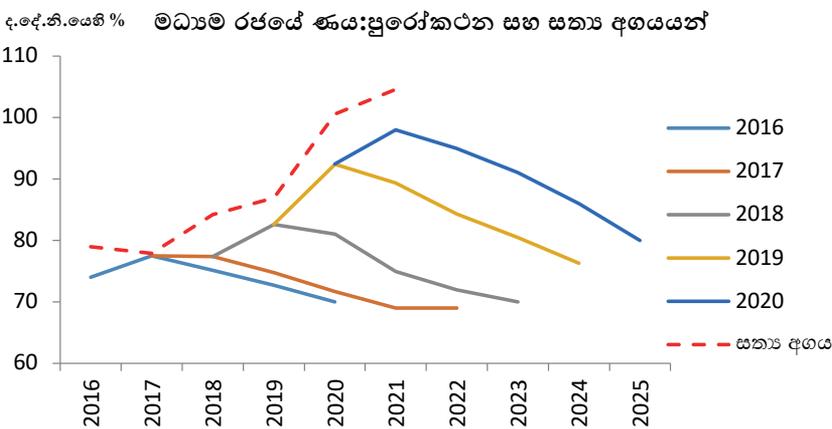

මෙම දත්ත අනුව, අයවැය ඇස්තමේන්තු සහ මධ්‍ය කාලීන සාර්ව රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුවෙහි අඩංගු පුරෝකථන විශ්වසනීයත්වයෙන් අඩු බව පෙනී යයි. තව ද, ශ්‍රී ලංකාව විසින් රාජ්‍ය මූල්‍ය නීති පනවා තිබුණ ද එම ඉලක්කවලින් බොහෝවිට අපගමනය වී ඇති බව ද ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ණය මට්ටම අනෙකුත් සමාන රටවල් සමඟ සැසඳීමේ දී ඉතා ඉහළ මට්ටමක පවත්නා බව ද පෙනී යයි.

දැනට ලොව පුරා රටවල් ගණනාවක ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන බිහිවීමට ඉහත සඳහන් කළ කරුණු හේතු වී ඇත. කෙසේ වුව ද, ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක් ආරම්භ කිරීම සඳහා දේශපාලන අනුමැතිය සහ කැපවීම අවශ්‍ය වේ. තව ද, මෙවැනි ආයතනයක් පිහිටුවීමේ දී අනුගමනය කළ යුතු මූලධර්ම කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කළ යුතු ය. මීට අමතර ව, ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනවල සාර්ථකත්වය සඳහා රාජ්‍ය මූල්‍ය නීති (Fiscal Rules) හඳුන්වාදීම අත්‍යවශ්‍ය වන අතර රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන්ගෙන් අපගමනයවීම් ණය ගැනීම් හරහා මූල්‍යනය කර ගැනීම අවම කර ගැනීමට රාජ්‍ය මූල්‍ය නීති උපයෝගී කර ගත හැකි ය.

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, වාර්ෂික වාර්තා

ඒ අනුව, ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතනයක් පිහිටුවීම ශ්‍රී ලංකාව වර්තමානයේ මුහුණ පා සිටින ආර්ථික අර්බුදය විසඳාලීම සඳහා කෙටිකාලීන වැඩ පිළිවෙලක් නොවුන ද, දිගු කාලීන සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස අන්තර්ගත කිරීම වැදගත් වනු ඇත

වගුව 1
ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන

රට	ස්වාධීන රාජ්‍ය මූල්‍ය ආයතන
ඕස්ට්‍රේලියාව	Parliamentary Budget Office
ඔස්ට්‍රියාව	Fiscal Advisory Council
බහමාස්	Fiscal Responsibility Council
බෙල්ජියම	High Council of Finance - Public Sector Borrowing Section
බෙල්ජියම	Federal Planning Bureau
බ්‍රිසීලය	Independent Fiscal Institution
බල්ගේරියාව	Fiscal Council
කැනඩාව	Parliamentary Budget Office
විලී රාජ්‍යය	Autonomous Fiscal Council
කොළොම්බියාව	Comite Consultivo para la Regla Fiscal
කොස්ටරිකාව	Consejo Fiscal Independiente ^Independent Fiscal Council&
ක්‍රොඒෂියාව	Fiscal Policy Comission
සයිප්‍රස්	Fiscal Council
චෙක් ජනරජය	The Czech Fiscal Council
ඩෙන්මාර්කය	Danish Economic Council
එස්තෝනියාව	Fiscal Council
ෆින්ලන්තය	National Audit Office of Finland
ප්‍රංශය	High Council of Public Finance
ජෝර්ජියාව	Parliamentary Budget Office
ජර්මනිය	Independent Advisory Board to the German Stability Council ^Unabhängiger Beirat des Stabilitätsrats&
ග්‍රීසිය	Parliamentary Budget Office
ග්‍රැනඩාව	Fiscal Responsibility Oversight Committee
හංගේරියාව	Fiscal Council
ඉරානය	Public sector Directorate of Parliament ^Majlis& Research Center
අයිස්ලන්තය	Fiscal Council
අයර්ලන්තය	Irish Fiscal Advisory Council
ඉතාලිය	Parliamentary Budget Office
කෙන්නියාව	Parliamentary Budget Office
ලැට්වියාව	Fiscal Discipline Council
ලිතුවේනියාව	National Audit Office
ලක්ෂම්බර්ග්	National Council of Public Finance
මෝල්ටාව	Malta Fiscal Advisory Council
මෙක්සිකෝව	Centre for Public Finance Studies

නෙදර්ලන්තය	Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
නෙදර්ලන්තය	Raad van State
පැනමාව	Fiscal council
චේරු රාජ්‍යය	Consejo Fiscal
පෘතුගාලය	Portuguese Public Finance Council
රුමේනියාව	Fiscal Council
සර්බියාව	Fiscal Council
ස්ලොවැක් ජනරජය	Council for Budget Responsibility
ස්ලෝවේනියාව	Fiscal Council
දකුණු අප්‍රිකාව	Parliamentary Budget Office
කොරියාව	National Assembly Budget Office
ස්පාඤ්ඤය	Independent Authority of Fiscal Responsibility
ස්වීඩනය	Swedish Fiscal Policy Council
උගන්ඩාව	Parliamentary Budget Office
එක්සත් රාජධානිය	Office for Budget Responsibility
එක්සත් ජනපදය	Congressional Budget Office
උරුගුවේ	Consejo Fiscal Asesor
වියට්නාමය	National Assembly Financial and Budgetary Committee

මූලාශ්‍රය: Fiscal Council Dataset, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල

මූලාශ්‍ර

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වාර්ෂික වාර්තා. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, කොළඹ 01

Beetsma R. et al. (2018) Independent Fiscal Councils: Recent Trends and Performance, Working Paper. International Monetary Fund, Washington, D.C.

George G. and Bogdan C. (2020) Fiscal Councils in European Union: A short retrospective review and current challenges in terms of functionality and effectiveness, Working Paper. Romanian Fiscal Council

Hamid R. et al. (2022) Fiscal Rules and Fiscal Councils, Working Paper. International Monetary Fund, Washington, D.C.

International Monetary Fund. (2022) Fiscal Monitor, APR 2022. International Monetary Fund, Washington, D.C.

International Monetary Fund. (2013) The Functions and Impact of Fiscal Councils. International Monetary Fund, Washington, D.C.

International Monetary Fund. (2017) The Fiscal Council Dataset: A Primer to the 2016 Vintage. International Monetary Fund, Washington, D.C.

Trapp L. and Nicol S. Designing effective independent fiscal institutions. OECD